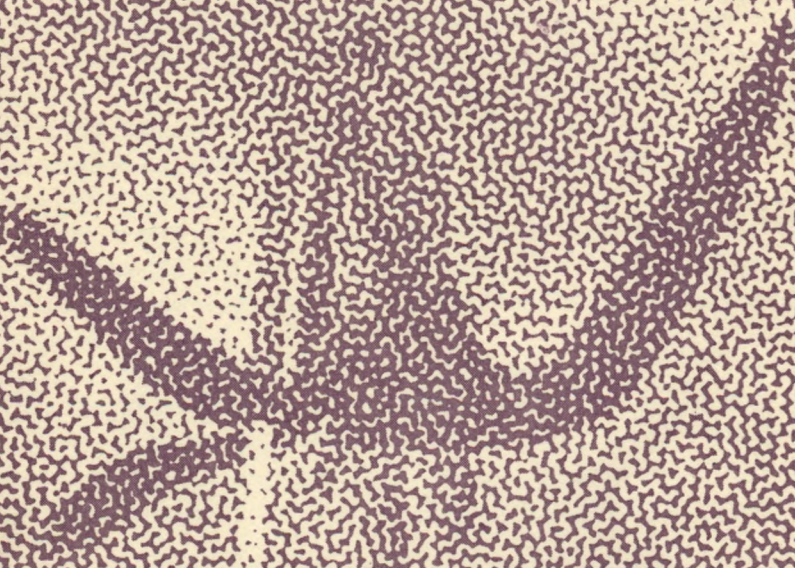

laisma lietuviams

rugsėjis / september 1980

LIETUVIŠKI VITAMINAI IR MINTYS RUDENĖJANT	253	Danutė Bindokienė
MYLĖK SAVO ARTIMA KAIP PATS SAVE	256	Grażina Kriaučiūnienė
II VATIKANO SUSIRINKIMAS MŪSŲ KASDIENINIAME GYVENIME (VI)	260	Vysk. V. Brizgys
TIKĖJIMO NEAIŠKUMAI (VI)	264	Anicetas Tamošaitis, S.J.
“LAIŠKŲ LIETUVIAMS” EKSKURSIJA Į EUROPA	268	Redakcija
IŠ PIETŲ Į ŠIAURĘ PER EUROPA (I)	268	Birutė A. Vindašienė
PER DEVYNIOLIKA DIENŲ KARTU (I)	273	Al. Likanderienė
JAI ATLEIDŽIAMOS NUODĖMĖS . . .	277	Chiara Lubich
SKYRYBOS: PRIEŽASČIŲ BEIEŠKANT (III)	278	Danutė Bindokienė
PAVYDAS IR JO DRAUGAS PYKTIS	281	Vytautas Kasnis
TĖVYNĖJE	284	D. ir G. Vakariai
KALBA	286	Juozas Vaišnys, S.J.
TRUMPAI IŠ VISUR	287	J. Pr.
ATSIŪSTA PAMINĖTI	288	Redakcija

Šis numeris iliustruotas nuotraukomis iš “Laiškų lietuviams” ekskursijos Europoje. Viršelio nuotrauka — Algirdo Grigaičio.

LAIŠKAI LIETUVIAMS (Letters to Lithuanians). Published monthly except July and August, when bi-monthly, by the Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, Illinois 60636. Yearly subscription \$8.00, single copy 80 cents. Second class postage paid at Chicago, Illinois, and additional mailing offices.

*religinės ir tautinės
kultūros žurnalas*

1980 / RUGSĖJIS - SEPTEMBER / VOLUME XXXI, NO. 8

LIETUVIŠKI VITAMINAI IR MINTYS RUDENĖJANT

DANUTĖ BINDOKIENĖ

Dažnai nusiskundžiama, kad lietuviškoji visuomenė jau pradeda pavargti, besisukinėdama savo įprastosios veiklos kieme. Rengėjams kaskart sunkiau pripildyti koncertų sales; vertingų paskaitų ciklai, parodos, suvažiavimai nesusilaukia reikiamo dėmesio — žmonės pasidarė nerangūs ir saviems lietuviškosios kultūros pasireiškimams gana apatiški. Pagaliau tik pažvelkime į li-tuanistines mokyklas, pradedančias dar vienus mokslo metus nelabai optimis-tiškoje nuotaikoje. Vargu ar yra bent viena tokia mokykla išeivijoje, kur mokinių skaičius šį rudenį vėl nesumažėjęs, o mokytojai žengia į klases, pa-siruošę vėl keisti mokymo metodiką ir net programas, nes mokiniams darosi per sunku lietuviškai suprasti.

Kad taip kas išrastų lietuviškų vitaminų ir įpiltų kiekvienam tiesiai į širdį, atgaivindami, prižadindami, pakeldami ūpą veikti, didžiuotis tuo, kas lietuviška. Ypač daug kas norėtų tokių nuostabių vitaminų įleisti visam mūsų jaunimui, nors ir vyresniesiems nepakenktų, nes ne visuomet jų lietuviškumo supratimas atitinka realybės reikalavimus ir nėra tik asmeniškumo sumetimais varomas.

Vis dėlto tokie lietuviškumo vitaminai jau seniai išrasti, ir tai nėra labai retas vaistas. Reikia tik mokėti juos panaudoti. Kaip ir kiekvieni vaistai, tu-rintys tam tikrų trūkumų, šie lietuviški vitaminai geriau veikia jaunimui, negu suaugusiems, o galbūt mažiausiai veiksmingi yra mūsų vyriausiosios kartos atstovams. Tačiau pastaruosius prie lietuviškojo kamieno gana stipriai laiko prisiminimai, nostalgija, meilė tolimam savo kraštui, o dažnai ir neapykanta kitaip galvojančiam lietuviui, kitos partijos, kitų pažiūrų atstovui.

Vidurinioji mūsų išeivių karta lietuviškumo vitaminų pasisemia nesun-kliai, jeigu ją kas privaro prie to stebuklingojo šaltinio. Kasmetinė lietuviška

Michelangelo

La Pietà

veikla: koncertai, parodos, gal net baliai, pakelia lietuviškumo laipsnį kraujyje. Žinoma, baliai ruošiami ne kultūriniais, o piniginiiais tikslais. Lietuviškos kultūros juose neverta ir ieškoti. Žmonės tai supranta ir retas teikiausia, ar numatoma baliuje kokia programa, retas tesidomi kultūrinėmis vakaro vertybėmis: eina todėl, kad reikia paremti mokyklą, organizaciją, tautinių šokių grupę ar pan.

Besvarstant apie lietuviškumo vitaminus rudenėjančioj gamtoj, mintys grįžta prie jaunimo. Tūkstančiai jo sėmėsi pasididžiuodami savo kilme, savo lietuviškumu Čikagos Amfiteatre šios vasaros pradžioje ir išvažinėjo į savo gyvenvietes apsilipinėję automobilius patriotiškais šukiais, ženkleliais, skelbdami visai margai Amerikai, kad "štai, aš esu lietuvis ir savo kilme didžiuojuosi!" Ar reikia geresnių lietuviškų vitaminų už VI-ją Tautinių šokių šventę? Nesvarbu, kad suvažiavusieji mūsų lietuviukai ne visuomet galėjo lietuviškai tarp savęs susikalbėti. Kiekvienas iš tų šokėjų ir žiūrovų gyveno ta pačia lietuviška dvasia, žėrėjo pasididžiavimu savo kilme ir nebuvo toje tūkstantinėje minioje nė vieno, kuris savo lietuviškumą būtų norėjęs nuslėpti. Dar daugiau, besiruošdami šventei, jie ne vieną mėnesį gyveno jos nuotaikomis ir ne vieną dar mėnesį gyvens jos prisiminimais. Tai lietuviškumo vitaminai, ir jų veikimas su labai teigiamais rezultatais. Jautė tą veikimą jaunimas, jautė net vaikai, prakaitavę pusę vasaros tautinių šokių repeticijose ir laimingi galėję šventėje dalyvauti.

Žinoma, ne kiekvieną vasarą suruošiamos tokios didingos lietuviškumo demonstracijos, bet ir jų nereikia. Spragas gali užpildyti kiti svarbūs įvykiai: lietuviški ar net tarptautiniai. Tik prisiminkime, kaip mūsų jaunimas reagavo į Simo Kudirkos, Kalantos, Nijolės Sadūnaitės, disidentų teismų, Helsinkio konferencijos ir kt. reikalus. Prisiminkime Jaunimo kongresus, organizacijų vasaros stovyklas, sporto žaidynes ir pan. Tai vis lietuviško susipratimo spustelėjimas, atnešęs gerus rezultatus.

Tačiau kyla klausimas, kaip pasiekti

tuos, kurie nepasiekiami, kurie negali pasinaudoti tais lietuviškumo vitaminais, nes apie juos nežino? Jie tiek nutolę nuo visko, kas lietuviška, kad nebegali grįžti, nors dažnai norėtų. Ne kiekvienas jaunuolis ar jaunuolė drįsta ir sugeba nueiti į organizacijos susirinkimą, tautinių šokių repeticiją ar kurį kitą panašų uždaresnį renginį, kur visi jam svetimi, nepažįstami, ir tarti: "Štai aš!" Jei-gu lituanistinėje mokykloje ir dar kiek laiko po jos užbaigimo turėjo būrį lietuvių draugų, tai studijuodamas nuo jų atsiskyrė ir nutolo. Studijų metu nebuvo laiko, nebuvo progos aktyviai jungtis į lietuvišką veiklą, o paskui — nebuvo kaip atrasti atgal prie savųjų takus. Tokių jaunuolių šiandien turime labai daug. Jie neslepia savo kilmės, neneigia savo lietuviškumo, tačiau jie stovi nuo visos veiklos nuošaliai, nes nemoka į ją įsijungti. Jei-gu kas buvo skautas, ateitininkas, priklausė tautinių šokių grupei, bet, sakykim, prieš 5 metus, tai po tiek laiko jau sunku įsijungti lyg niekur nieko. Tokie mūsų jaunuoliai dažnai pasmerkti nubyrėjimui, nes kuria su svetimtaučiais šeimas ir pamazų pranyksta amerikietiško katile.

Kaip prie jų prieiti, kaip juos įtraukti į savo tarpą? Tai, be abejo, geriausiai galėtų atlikti jų buvusieji draugai, bet taip pat organizacijos ir net lituanistinės mokyklos. Nėra jau taip labai sunku tokius jaunuolius atrasti, net ir adresams pasikeitus, o atradus reikia kontaktuoti, pakviesti į organizacijos sueigą, susirinkimą, pašnekesį, kavutę, vakaronę, susipažinimo pobūvį. Tokios progos gali būti sudaromos tiesiog dirbtiniu būdu, nereikia laukti kokios sukakties ar šventės. Lituanistinės aukštesniosios mokyklos ar Pedagoginis institutas gali ruošti buvusių tos ar kitos laidos jaunuolių pobūvius, kaip ruošiami tos ar kitos laidos gimnazijų suvažiavimai. Dažnai toks jaunuolis ateis, jei-gu tikės rasti bent vieną pažįstamą žmogų, kuris jį globos. Svarbu tas pirmas nuėjimas ir nuoširdus priėmimas, o paskui jaunuolis jau pats galės apsispręsti. Įvairios organizacijos ar grupės turėtų jausti pareigą ruošti tokias specialias susipažinimo vakarones ir išsisklaidėlius pakviesti. Šie

MYLĖK SAVO ARTIMĄ KAIP PATS SAVE

(*"Laiškų lietuviams" konkurse IV premiją laimėjęs straipsnis*)

GRAŽINA KRIAUCIŪNIENĖ

Per praėjusį dešimtmetį spaudoje buvo nemaža straipsnių ir pasisakymų, ar moterys tinka būti kunigais, ar ne. Vieni rimtai šį klausimą svarsto, kiti šaiposi. Vienų argumentai išsamūs, kitų — nelogiški ir neprotingi. Vieni sako, kad moterys negali būti kunigais, nes tai prieštarautų tradicijai, kiti rašo, kad jos negalėtų būti "prie altoriaus susitelkusios ir užmiršti save". Dar kiti konstatuoja, kad Jėzus buvo vyras, tai moteryje nebūtų galima matyti Dievo, t.y. negalima būtų matyti Dievo tarno.

Ką moterų kunigystė turi bendra su mano tikėjimo supratimu? Iš tikrųjų mažai, tačiau aš tai laikau išviršiniu šių dienų ženklu. Po juo slepiasi dviejų tūkstančių metų artimo meilės stoka, o tai man yra labai svarbu, nes Kristus, atėjęs į pasaulį, skelbė linksimą žinią — Evangeliją, pagrįstą meile. Visas jo mokslas remiasi dviem įsakymais: "Mylėsi Dievą... mylėsi savo artimą". Dievo meilė giliai įsišaknijusi, stropiai moko. Pavyzdžių nestinga, ypač šventųjų tarpe. Kiek atsiskyrėlių dykumose gyveno, Dievą garbindami, kiek krikščionių tapo kankiniais, atiduodami gyvybę už Dievo išpažinimą, kiek Bažnyčios daktarų savo gyvenimą

jaunuoliai, daugelis jau baigę universitetus, mūsų lietuviškai veiklai gali būti nepaprastai naudingi, nes jie atsineš naujų idėjų, naujo patyrimo ir šviežias pažiūras. Juos palikti nuošalyje ir tik dejuoti, kad lietuviškasis jaunimas nesidomi lietuviška veikla yra tikras nusikaltimas. Reikia dėti visas pastangas jiems susigrąžinti prie lietuviškojo kamieno.

Rudeniui atėjus, susikaupus vėl į energingą lietuvišką veiklą, reikia ne tik pagalvoti, bet ir daryti, kad atitolęs lietuviškasis jaunimas turėtų progos pasisemti tų lietuviškumo vitaminų ir tapti aktyviais kovotojais už savo tėvų žemės laisvę.

pašventė Dievui! Tačiau artimo meilė, nors mokoma, liko lyg ir Bažnyčios mokslo podukra. Kiek šventųjų iškilo savo meile artimui? Kiek tapo šventaisiais, paaukodami savo gyvybę už artimą? Jų yra, bet mažai. Gal dėl to, kad lengviau mylėti visagalį Dievą, negu savo suniurzugusį kaimyną, kurio šuo per naktį loja, ar kaimynę, kurios vaikai žaisdami gražiausias gėles kieme sviediniu išlaužo. Juk miegoti kiekvienas turi vienodą teisę, o gėlės, taip stropiai prižiūrimos, pasidaro brangesnės už vaikų džiaugsmą. Ilgainiui lengva pamiršti ir "moralinę skolą". Neseniai dvi lietuvių parapijos Čikagoje atsisakė priglauti Vietnamo karo pabėgėlius, o vienos lituanistinės mokyklos tėvų komitetas neleido vaikams pinigų siųsti šiems karo pabėgėliams, nors vaikai jau buvo pinigų sunešę. Kaip lengvai buvo pamiršta visos pastangos bei pagalba, parodyta lietuviams, karo pabėgėliams, prieš 30 metų. Jau materialiniai dalykai viršija dvasiškas vertybes.

Šis artimo nevertinimas nėra labai stebėtinas, atsižvelgiant, kad pusė Bažnyčios narių, būtent moterys, nuo pat Kristaus laikų Bažnyčioje laikomos antraeiliais žmonėmis. Ši pažiūra į moteris įsiliejo ir į pasauliečių gyvenimą. Lietuvių tautosakoje nereikia ilgai ieškoti, kol surasi pasakėlę apie žioplą moteriškę, tinginę arba melagę ir pan. Panašios pasakos randamos ir kitose tautose. Žinoma, vyrai vaizduojami didelių dorybių fone. Jei kartais ir pasitaiko brolis kvailutis, tai pasakos pabaigoje jis pasirodo gudresnis už gudruolius. Nusivyliau, kad Lietuvių Švietimo Taryba tokius skaitinius dar vis vaikams atrenka, bet per daug nesistebėjau, nes ir šiandieninėje katalikiškoje spaudoje tokių pasisakymų nestinga. Matyt, per daug jau įprasta iš moterų šaipytis ir jas viskuo kaltinti, kad tai patrauktų dėmesį. Tik liūdina, kad moterys, prie to pripratusios, neprieštarauja. Prieš metus "Laiškai lietu-

viams" išspausdino kun. Ylos straipsnelį "Kokios kliūtys moterims tapti kunigais". Stebėjausi trigubai: pirma, kad toks rimtas žurnalas tokią pašaipią temą spausdino; antra, kad toks iškilus dvasiškis tokį straipsnelį parašė; trečia, kad nepastebėjau nė vieno skaitytojo negatyvaus atsiliepimo. Bet tai nėra išimtinis įvykis.

Prieš kiek laiko "Drauge" buvo žinutė apie rastą naujagimį kūdikį, išmestą į šiukšlių dėžę, su redakcijos pastaba, kad tai dar viena lengvapėdė moteris nusikratė savo smagumo rezultatu (tiksliai pastabos neatsimenu, bet mintis buvo aiški). Neužstoju šios moters elgesio, tačiau pridėta pastaba buvo ne vietoj, nes naują gyvybę sukurti reikia dviejų, o nebuvo anei pusės kaltinamo žodžio vyriškiui. Ar ne tiek pat tikslu būtų pastaba, kad "dar vienas vyriškis, pasinaudojęs moteria, pabėgo nuo atsakomybės"? Juk "Draugo" redakcija nežino, kokiais sumetimais toks žiaurus įvykis atsitiko.

Sustiprėjus moterų teisių sąjūdžiui, įvairios diskriminacijos padaugėjo. Darbovietėse algos žemesnės, įvairūs vyrų užkabinėjimai, kartais darbas duodamas tik su sąlyga, kad turės atvažiavusį biznierių "užimti". Bažnyčioje diskriminacija išryškėjo, kai iškilo diskusijos, kodėl moterys negali būti kunigais. Paviršutiniškos bei netikslios Šv. Rašto citatos, pajuokiantys komentarai apie moters silpnybes pabrėžia moters antraeilę vietą, neatsižvelgiant, kad jų neleidžiamas vartoti potencialas skaudžiai atsiliepia žmonijai. Klausant ar skaitant pateikiamus argumentus, kyla įtarimas, kad vyrai pasąmonėje pripažįsta moterų stiprybę ir jos bijo, nes iki šiol nebuvo duota nė vienos konkrečios priimtinos priežasties, kuri užstotų moterims kelią į šventimus. Anaipol, naudojami argumentai tik pabrėžia moters nelygybę vyrui.

Vienas dažnai girdimas argumentas: Dievas sutvėrė moterį būti vyro padėjėja. Tačiau žiūrint į moterį tik kaip į vyro tarnaitę, kartais gyvenime atsiranda įdomių netikėtumų. Pvz. po antro pasaulinio karo atvyko kelios vienuolės į šį kraštą ir gavo darbą vyrų vienuolyno virtuvėje, visiškai

neatsižvelgiant, dėl ko šis moterų vienuolynas buvo įsteigtas, kokie yra jų gabumai. Padirbėjusios keletą metų virtuvėje, vienuolės pamatė, kad čia yra "dead end", tad iš ten išsikraustė, didelėmis pastangomis įsigijo savo namus ir toliau tęsė švietimo-auklėjimo darbą, kurį joms nustatė jų vienuolyno steigėjas. Šiandien jų įnašas lietuviškumui yra ypatingas, sakyčiau, net viršijęs ano vyrų vienuolyno. Jei būtų buvę įgyvendinti Kristaus žodžiai "Mylėk. . . kaip pats save", daug vargo būtų buvę išvengta, daug daugiau būtų pasiekta.

Kitas nevykęs argumentas — moters vieta virtuvėje ar tik prie vaikų. O ką randame Evangelijoje? "Marija pasirinko geriausią dalį, kuri nebus iš jos atimta". Ar tais žodžiais Kristus nepasakė, kad moters išganymas ne virtuvėje?

Kitas netinkamas argumentas — tokia jau tradicija nuo Kristaus laikų, nes jis pasirinko tik vyrus savo apaštalais. Negalima laužyti šios tradicijos. Įdomus žodis — tradicija. Kristus, pasirinkdamas vyrus apaštalais, laikėsi savo dienų papročių, o šiomis dienomis, kai moterys reiškiasi įvairiose srityse, įskaitant ir kraštų valdymą, jos negali tapti kunigais, nes prieš du tūkstančius metų tai nebuvo priimtina.

Dar įdomiau pažiūrėti, kaip kai kurios tradicijos tapo nepriimtinais papročiais, kai tai pozityviai atsiliepė vyrų patogumui. Pvz., pagal žydų tradicijas, moteris po gimdymo buvo laikoma sutepta ir turėjo atlikti apsišvarinimo apeigas (40 dienų po berniuko gimdymo, dvigubai ilgiau po mergaitės), o naujagimiui berniukui buvo apipjaustymo ceremonijos. Bažnyčioje apipjaustymo ceremonialas jau apaštalų buvo panaikintas, tačiau apsišvarinimo apeigos paliktos iki Antrojo Vatikano susirinkimo.

Kristus atėjo į pasaulį supažindinti žmones su Dievu, nurodyti kelią į Dangaus karalystę, mokė žmones tikėjimo tiesų, pats laikydamasis tų dienų gyvenimo papročių. Jis įsteigė naują Bažnyčią, t.y. visi tikintieji priklauso Kristaus Kūnui. Tačiau Bažnyčios hierarchija susikristalizavo vėliau, taip pat pagal tų dienų papročius. Pradėjus skleisti

Kristaus mokslą žmonijai, apaštalams iškilo pirmas konfliktas: ar nežydai, priimdami Kristaus mokslą, turi laikytis ir žydų tradicijų. Nutarta, kad nereikia, nes tai nėra tikėjimo esmė. Krikščionys, gyvendami skirtingose kultūrose bei skirtinguose kraštuose, savus papročius pritaikė prie Kristaus mokslo, prie religijos. Pvz. lietuviškos Kūčios, įsišaknijusios tikėjimo apeigose, tačiau tik Rytų Europoje, o Vakaruose ar Amerikoje visai nežinomos. Pabrėžtina, kad dabartinę moters rolę Bažnyčioje apaštalai apibrėžė pagal save, t.y. tų dienų, žydų tradicijas. Tomis dienomis kituose kraštuose moterys turėjo daugiau laisvės ir teisių, negu dabar, pvz. Romos imperijoje, Navaho indėnų matriarchijoje. Atsižvelgiant į tai, kad kas buvo priimtina ir girtina maždaug prieš tūkstantį metų, šiandien nėra nei girtina, nei priimtina, pvz. Kryžiaus karai, Ispanijos inkvizicija, tikrai neaišku, kodėl Bažnyčia šiandien dar vis negali pakeisti senų žydiškų papročių, kurie jau nėra nei girtini, nei priimtini.

Neišmintingiausias argumentas: moters protas per silpnas, ji negalėtų išpažinčių klausyti. Šią priežastį nurodė mano gimnazijos kapelionas. Jo aiškinimu, moterims būtų per sunku tiek ilgai koncentruotis, ypač dar kai į klausyklą ateina koks nors psichotikas, kai reikia atskirti sveiką protą nuo ligoto. Žinant, kiek šiandien yra moterų psichiatrų, psichologų, psichiatrinių slaugių, šis argumentas savaime išnyksta. Tačiau prie silpno proto dažnai priskiriama ir silpnesnės fizinės jėgos, ištvermės stoka, palyginus su vyru, ypač kai cituojama, kiek istorijoje yra buvusių vyrų karžygių, mokslininkų, didvyrių. Naudoti tokią statistiką šio argumento parėmimui yra tikras absurdas. Juk visą laiką moteris turėjo kovoti prieš diskriminaciją, kurią uoliai puoselėjo vyrai, todėl niekad negalėjo reikštis visais savo gabumais. Tačiau turime moters drąsos pavyzdžių. Šv. Joanai Arkietei reikėjo daugiau drąsos įvykdyti savo misiją, nes ji buvo moteris, negu kad tokia misija būtų buvusi pavesta vyrui. Florence Nightingale įrodė, kad moteris gali dirbti tokį darbą, kuris iki tada buvo atliekamas tik vyrų, gali daugiau

pasiekti ir drauge neprarasti savo moteriškumo. Elizabeth Blackwell, pirmoji moteris gydytoja Amerikoje, pasiekė daugiau, negu bet kuris vyras gydytojas iki to laiko, nors visą gyvenimą turėjo kovoti prieš diskriminaciją, buvo pajuokta, nes plovė savo gydyimo instrumentus. Ji mokė švaros, kad vaikai sveikesni augtų. Raudonasis Kryžius, tiek padėjęs žmonijai taikos ir karo metu, buvo įsteigtas moters — Clara Barton. Moterų karžygių sąrašas ilgas, jų įnašas žmonijai neapskaičiuojamas, jį apvainikavo motina Teresė iš Kalkutos, pernai už savo neišsėmiamą meilę artimui laimėjusi Nobelio Taikos premiją. Tai pirmoji Bažnyčios narė — vienintelė katalikė šią premiją laimėjusi. Ką prieš tai reiškia didžiausi mokslai, svariausi filosofų tomiai?

"Nebeužtvenksi upės bėgimo" patriotiškai dainuojame, pabrėždami savo tautos laisvės reikalingumą. Užtvenkta upė išsilieja į krantus, padaro žalos, o užtvankai sugriuvus, būna nuostolingas potvynis. Juo ilgiau upė bus užtvenkta, juo daugiau vandens prisirinks, juo didesni bus nuostoliai, užtvankai sugriuvus. Po II pasaulinio karo pradėjo pastebimai trupėti moterų smurto "užtvanka". Nuostolingi rezultatai jau viešai reiškiasi. Svarbiausias — ypatingai pakilęs skyrybų skaičius. Per karą dirbdamos fabrikuose vyrų darbus, karui pasibaigus, moterys atsisakė grįžti prie virtuvės puodų. Kasmet stiprėjo moterų savarankiškumas, užsiangažavimas savo pilno potencialo siekimui. Vyrai, per tiek laiko pripratę prie paklusnios žmonos, ne visi galėjo su šiuo progresu susigyventi, ypač dar kai žmonos alga pasitaikė didesnė. Pradėjo greitai kilti skyrybų, moterų bei vaikų mušimų atvejai. Nors moterys ilgą laiką buvo užgautos, tačiau ši kartą nesutiko nusileisti. Susiorganizavo moterų sąjūdis, kovojęs už atitinkamą algą; įsteigta korporacija, kuri teismo keliu gina moteris nuo diskriminacijos bei lytinio persekiojimo. Viena moteris, nebepakęsdama vyro brutalumo, jį sudegino ir teismo buvo išteisinta. Žiūrint iš dvasinės pusės, moralinis gyvenimas vis smunka. Šiomis dienomis krašto kultūroje jau priimtina nesusi-

tuokius kartu gyventi, priimtina, kad pasimatymas baigiasi lovoje. Nors tokie reiškieniai šturpiai atrodo, tačiau ar galima stebėtis, prisiminus, kad iki šiol ir katalikiškuose kraštuose buvo toleruojama vergystė? Nebuvo pas ką ieškoti pagalbos ar užtarimo. Teologė Rosemary Ruether šią padėtį apibrėžia šiais žodžiais: "Practically all the inherited culture that we have received from a male system of tradition has been biased. It tends to ignore or directly sanction sexism".

Ieškant į visa tai atsakymo Kristaus moksle, laikas palikti pamėgtas teorijas apie tradicijas bei moterų "silpną protą" ir grįžti prie esmės — prie Kristaus. Evangelijose moterys ne taip dažnai sutinkamos, kaip vyrai, nes jas rašė vyrai. Tačiau kur jos yra minimos, visur geriau pasirodo, negu vyrai. Kristaus gimimas — Marija buvo herojė; Kristaus atradimas šventykloje — Marija jį pabarė; Kristui mirštant — moterys stovėjo prie kryžiaus. Tad skaitant Evangelijas, galima pastebėti, kad *niekur apie moteris nebuvo negatyviai atsiliepta*. O vyrai, ypač išrinkti apaštalai, ne kartą suklupo. Šv. Petras ėjo pas Kristų per vandenį. Išsigando, suabejojo ir pradėjo skęsti. Kai Kristus buvo suimtas, Petras jo išsižadėjo. John Powell, S.J., apie tai pasakė, kad "the Rock turned into a sand pile". Kur buvo vyrai apaštalai, Kristui mirštant? Kambary, užsitarinę duris. Velykų rytą, kai moterys ėjo Kristaus kūno patepti, du mokiniai nešė savo kailį į Emmaus. Kai moteris išpylė brangius aliejus ant Kristaus kojų, vyras šoko protestuoti už tokį eikvojimą ir gavo nuo Kristaus barti, o moteris už savo darbą buvo pagirta. Net kai moteris buvo sugauta paleistuvaujant ir atvesta, kad Kristus ją pasmerktų, kad vyrai galėtų ją akmenimis užmušti, Kristus pasakė: "Kas jūsų be nuodėmės, meskite pirmą akmenį". Vyrai išsiskirstė, moteriškai nuodėmės buvo atleistos. Gaila, kad Evangelija nemini, kas atsitiko su vyru, rastu su šia moteriške. ...

Skaitant Evangelijas, susidaro įspūdis, kad Kristus moterų niekad neatstūmė. Tačiau kokį kontrastą matome šiandien, kai

Kristaus atstovas žemėje — popiežius lankėsi Amerikoje. Vienuolės gavo vietos balkone, o vyrai sėdėjo bažnyčioje arti popiežiaus. Moterys vienuolės praleido visą savaitę, dirbdamos ilgas valandas, kepdamos komunikantus, tačiau joms buvo uždrausta dalyvinti komunią, nors čia tai jau buvo priimtas paprotys.

Užtvanka iš naujo remontuojama, meldžiamasi už pašaukimus, o vieno didžiausių Kristaus įsakymų "Mylėsi savo artimą kaip pats save" kasdieniniame jo įsteigtos Bažnyčios gyvenime nematyti.

REDAKCIJOS PASTABOS

Kai kurios šio straipsnio mintys yra kontroversinės. Ne visi konkurso vertinimo komisijos nariai su jomis sutiko. Šiam straipsniui premiją nulėmė tie komisijos nariai, kurie linkę kovoti už moterų teises. Žinoma, ta kova už moterims priklausančias teises yra reikalinga, kai kurios straipsnyje iškeltos mintys yra teisingos, bet kai kur nueita per daug į kraštutinumus, kai kur naudotasi kažkur nugirstais, bet nepatikrintais ir nepatvirtintais gandais, kai kurie faktai "pagražinti". Šį straipsnį buvo nutarta premijuoti ir spausdinti galbūt dėl to, kad autorė juo atstovauja didokai mūsų tautiečių daliai, kurie nuolat kartoja čia pareikštas ir kitas į jas panašias mintis, linkę visur matyti tik neigiamybes, o nepastebi teigiamybių.

Kad pasaulyje labai pasigendama artimo meilės, tai tiesa, tačiau gal būtų tiksliau, jeigu autorė dėl to kaltintų krikščionis, o ne Kristaus įsteigtą Bažnyčią. Jo įsteigtoji Bažnyčia yra šventa, bet ją sudaro didesni ar mažesni nusidėjėliai. Negalima sutikti su autorės teigimu, kad Bažnyčia skelbia šventaisiais nepasižymėjusius artimo meile. Jeigu geriau susipažintume su šventųjų gyvenimais, tai pamatytume, kad jie visi buvo ne tik persisunkę Dievo meile, bet buvo ir artimo meilės herojai. Užtenka paminėti tik mūsų laikų Maksimiljoną Kolbe. Jeigu kuris nors asmuo nepasižymėtų artimo meile, Bažnyčia tikriausiai jo neskelbtų šventuoju.

II VATIKANO SUSIRINKIMAS MŪSŲ KASDIENINIAME GYVENIME (VI)

VYSK. VINCENTAS BRIZGYS

158. *Kokiu būdu sakramentai yra išganymo ženklai ir priemonės?* Sakramentai yra skirti pašvęsti žmones, ugdyti Kristaus kūną, garbinti Dievą. Būdami ženklai, jie patarnauja sakramentų prasmės supratimui. Jie ne tik remiasi tikėjimu, bet jį reiškia daiktais ir veiksmais. Jie ne tik suteikia malonę, bet savo apeigomis paruošia tikinčiuosius tą malonę priimti, deramai garbinti Dievą, reikštis meilės darbais. (Liturg., nr. 59; I, psl. 145).

159. *Ar tikintiesiems reikia suprasti sakramentų reikšmę?* Yra labai svarbu, kad tikintieji sakramentinius ženklus suprastų ir deramai pasiruošę sakramentus priimtų. Sakramentai yra žmogaus krikščioniško gyvenimo pradžiai ir jo ugdymui. (Liturg., nr. 59; I, psl. 145).

160. *Krikštas. Kaip užaugusieji krikščionys ruošiasi krikštui?* Ruošiami krikštui užaugusieji tebūna liturginėmis apeigomis, kiek tai įmanoma, priimami į katechumenatą. Katechumenatas yra ne vien tikėjimo tiesų aiškinimui, bet pilnutinis pasiruošimas

krikščioniškam gyvenimui. (Bažn. mis. veikla, nr. 14; II, psl. 231).

161. *Ar katechumenai yra Bažnyčios nariai?* Per gautą iš Dievo tikėjimo malonę katechumenai yra Bažnyčios nariai. Jų paruošimas — katechumenatas yra būtinas, kad jie galėtų įsijungti į visą Bažnyčios gyvenimą ir naudotis tuo gyvenimu savo sielų gerovei. (Bažn. mis. veikla, nr. 14; II, psl. 231).

162. *Kokia yra Krikšto sakramento reikšmė?* Krikštas, apvalydamas žmogų nuo gimtosios nuodėmės, o suaugusį ir nuo asmeninių nuodėmių, atgimdo jį dalyvauti dieviškame gyvenime, įjungia į Kristaus Bažnyčią, į nukryžiuotąjį ir išaukštintąjį Kristų. Krikštas yra tik pradžia į tą gyvenimo pilnybę Kristuje, kuriai pasiekti Krikštas yra įsteigtas. Pakrikštytasis per tikėjimą, gyvenimą ir pagaliau per Evangeliją siekia tos gyvenimo pilnybės. (Ekum., nr. 22; II, psl. 44).

163. *Sutvirtinimas. Kokia yra Sutvirtinimo sakramento reikšmė?* Sutvirtinimo

Keista, kad skaitydama kun. St. Ylos straipsnį "Laiškuose lietuviams" (1979 m., 82 psl.), autorė nesuprato, jog jis yra humoristinis. Pirmiausia ten buvo duota pačių moterų pasisakymų, dėl ko jos mano, kad moterys negalėtų būti kunigais, o paskui straipsnis užbaigtas pagrindine mintimi: kai Kristus planavo ir kai kurias moteris rinktis apaštalais, užprotestavo šv. Petras. Jis sakė, kad moterys savo dideliu uolumu tiek žmonių atsiųstų į dangų, kad jam būtų per sunku nuolat atidarinėti dangaus vartus.. . Tad čia kaip tik yra gražus komplimentas moterims.

Autorė už moterų diskriminaciją kaltina tik vyrus. Tačiau, diskutuojant apie moterų kunigystę, daug daugiau pasipriešinimų teko išgirsti ne iš vyrų, bet iš pačių moterų.

Labai dažnai tenka išgirsti moteris sakant, kad jos visai neitų į bažnyčią, jeigu toje bažnyčioje kunigautų moteris.

Kai kurie straipsnyje minimi faktai (žinutė "Drauge", Čikagos lietuvių parapijos) atrodo perdėti ir "pagražinti".

Vis dėlto autorė pripažįsta (nes tai yra faktai!), kad kartais ir vyrai įvertina moteris: jie suteikė Nobelio premiją moteriai motinai Teresei, išteisino moterį, sudeginusią savo vyrą. ..

Gera, kad autorė skiria, kas Bažnyčioje yra dieviška ir kas žmogiška. Kas dieviška, kas įvesta Kristaus — viskas tobula, o kas žmogiška — aišku, kad negali būti tobula. Bažnyčia yra įsteigta tam, kad netobulus žmones vestų į tobulumą. Už visus netobulumus kaltinkime save, o ne Bažnyčią.

sakramentu katalikas glaudžiau sujungiamas su Bažnyčia, gauna ypatingos Šventosios Dvasios jėgos ir griežčiau įpareigojamas, kaip tikras Kristaus liudininkas, skleisti ir ginti tikėjamą žodžiu bei darbu. (Bažn., nr. 11; I, psl. 22).

164. *Ar kunigai gali teikti Sutvirtinimo sakramentą?* Rytų apeigų kunigai nuo senovės teikė ir dabar tebetiekia Sutvirtinimo sakramentą, vartodami vyskupo pašvęstą chrizmą ir laikydamiesi juos saistančių bendrų ir savos bažnyčios įstatymų. Romos apeigų kunigai šią galią turi gauti iš savo vyskupo ar iš kurios aukštesnės instancijos, vartodami tik vyskupo pašvęstą chrizmą. Jie privalo laikytis savo bažnyčios apeigų ir bendrų bei savo specialių nuostatų. Turįs galią teikti Sutvirtinimo sakramentą kunigas gali teikti jį saistančiomis apeigomis visų apeigų katalikams. (Rytų Bažn., nr. 14; II, psl. 53).

165. *Eucharistija. Eucharistijos aukos reikšmė ir tikslas.* Mūsų Išganytojas Paskutinės vakarienės metu, tą naktį, kurią buvo išduotas, įsteigė eucharistinę savo kūno ir kraujo auką. Tuo jis pratęsė savo kryžiaus auką per amžius iki tol, kol jis ateis, ir Bažnyčiai paliko savo mirties ir prisikėlimo atminimą — šventumo sakramentą, vienybės ženklą, meilės ryšį, velykinį pokylį, kuriame Kristų priimame, siela laimi malonę ir gauname busimosios garbės laidą. (Liturg., nr. 47; I, psl. 141).

166. *Eucharistijos reikšmė kitiems sakramentams ir aplamai Bažnyčios gyvenimui.* Visi sakramentai, visas Bažnyčios apaštalavimo darbas yra susijęs su Eucharistija. Eucharistijoje yra visas Bažnyčios dvasinis lobis. Joje Kristus teikia žmonėms dvasinį gyvenimą. Eucharistija yra Bažnyčios mokymo ir apaštalavimo šaltinis bei viršūnė. (Kunigų tarnyba, nr. 5; II, psl. 177).

167. *Kodėl II Vatikano susirinkimas grąžino s. v. Mišių koncelebravimą į Romos liturgiją?* Koncelebruojamos šv. Mišios Rytų liturgijoje visada išliko. Jos prasmingai simbolizuoja kunigystės vienybę. II Vatikano susirinkimas nurodo atvejus, kada Romos liturgijoje galima koncelebruoti šv. Mi-

šias. Kiekvienam kunigui yra palikta teisė aukoti šv. Mišias vienam. Koncelebravimo atvejų tvarkymas yra vietos vyskupo kompetencijoje. Bažnyčios teisė neleidžia vienam kunigui privačiai aukoti šv. Mišių Didįjį Ketvirtadienį, Penktadienį ir Šeštadienį ir visada bet kurioje bažnyčioje tuo pačiu metu, kai joje laikomos koncelebruojamos šv. Mišios. (Liturg., nr. 57; I, psl. 144).

168. *Kaip tikintieji turėtų dalyvauti šv. Mišiose?* Bažnyčia rimtai trokšta, kad Mišių metu tikintieji nebūtų pašaliniai tylūs žiūrovai, bet pasistengtų suprasti apeigų ir maldų prasmę, aktyviai dalyvautų Mišių eigoje, suprasdami ir sekdami jų vyksmą. Jie turėtų atidžiai sekti Dievo žodį; kunigui aukojant Kristaus kūną ir kraują, aukoti ir save; komunijos metu ir patys priimdami Eucharistiją. Mišių metu nedera kalbėti maldas, nesiderinančias su Mišių eiga. Tikintieji telaiiko sau pareiga deramai susipažinti su Mišių eiga, maldomis ir jose aktyviai dalyvauti.

169. *Kodėl Eucharistijos priėmimą vadiname komunija?* Lotynų kalbos žodis *communio* reiškia vienybę. Eucharistijoje visi susijungiamo viename Kristaus kūne ir tuo būdu sueiname draugystėn ir tarp savęs. Mes drauge su kitais tampame viena duona, vienas kūnas, mes visi esame vienos duonos dalyviai (1 Kor 10,17). Taigi mes tampame to kūno nariai (1 Kor 12,27), ypač gi esame vieni kitų sąnariai (Rom 12,5). Kaip visi kūno nariai, nors jų yra daug, sudaro vieną kūną, taip ir tikintieji Kristuje (1 Kor 12,12). (Bažn., nr. 7; I, psl. 21).

170. *Kodėl Bažnyčia ragina priimti šv. komuniją geriau Mišių, negu kuriuo kitu metu?* Priimant šv. komuniją Mišių metu, kartu su kunigu išreiškiamas pilnesnis ir tobulėsnis dalyvavimas Mišių aukoje. (Liturg., nr. 55; I, psl. 143).

171. *Ar galima ir kada galima priimti šv. komuniją abiem (duonos ir vyno) pavidalais?* Priimti šv. komuniją abiem pavidalais ne tik kunigams, vienuoliams, bet ir pasauliečiams gali leisti vyskupai Apaštallų Sosto numatytais ir patvirtintais atvejais. Tačiau lieka galiojantis Bažnyčios mokymas,

patvirtintas Tridento susirinkimo, kad vienodai vertingai ir pilnai priimama šv. Komunija ir vienu pavidalu. Niekas negali reikalauti, kad komunią priimtų abiem pavidalais tas asmuo, kuris pats to nenori. (Liturg., nr. 55; I, psl. 143).

172. *Koks dabar yra eucharistinis pasninkas?* Paskutiniu metu Apaštalo Sosto potvarkiu (1964 m. lapkričio 21 d.), nuo valgio ir svaiginančių gėrimų reikia susilaikyti bent valanda prieš komunią. Šis susilaikymo reikalavimas — eucharistinis pasninkas nesaisto ligonių: jie gali priimti komunią, nors būtų valgę ar ėmę vaistų vėliau, negu prieš valandą.

Nėra kliūtis priimti Eucharistijai vanduo, nors jo būtų buvę gerta prieš pat komunią.

Suprantama, kad neturėtų priimti komunijos asmuo, kol jaučia svaiginančio gėrimo įtaką, nors būtų gėręs ir anksčiau, negu prieš valandą.

173. *Atgailos arba Susitaikymo sakramentas. Kas yra Atgailos arba Susitaikymo sakramentas ir kas jį gali teikti?* Priimantiems Susitaikymo sakramentą Dievas atleidžia nuodėmes. Tuo sakramentu susitaikome taip pat ir su Bažnyčia, kuri stengiasi žmonėms padėti pasitaisyti, atsiversti. Šį sakramentą teikia vyskupai ir kunigai. (Bažn., nr. 11; I, psl. 29).

174. *Ligonių patepimas. Kas yra ir ką suteikia Ligonių patepimo sakramentas?* Šventuoju patepimu ir kunigų maldomis visa Bažnyčia paveda sergančiuosius kentėjusiam ir garbę pasiekusiam Kristui, kad jis palengvintų jiems kentėti ir juos gelbėtų (Jok 5,14-16). (Bažn., nr. 11; I, psl. 29).

175. *Kas gali priimti Ligonių patepimo sakramentą?* Šis sakramentas nėra tik tiems, kuriems gresia mirties pavojus. Jį gali priimti kiekvienas rimtai sergąs ligonis ir seneliai. (Liturg., nr. 73; I, psl. 148).

116. *Kunigystė. Kas yra Kunigystės sakramentas?* Kunigystės sakramentu vyriausio ir aukščiausio kunigo pavyzdžiu (Žyd 5,1-10) yra konsekruojami asmenys skelbti Evangelijai, ganyti tikintiesiems ir atlikti

kulto pareigoms, kaip tikri Naujojo Testamento kunigai. (Bažn., nr. 28; I, psl. 54-

55),¹⁷⁷. *Ką ypatingo teikia vyskupo šventimai?* II Vatikano susirinkimas pakartoja, kad vyskupo konsekracija suteikia Kunigystės sakramento pilnybę. Vyskupai yra apaštalo įpėdiniai. Kunigai, diakonai ir kiti yra vyskupų padėjėjai-bendradarbiai. Tik vyskupai gali pašvęsti kitus vyskopus, jie drauge su popiežium valdo Bažnyčią, patys skelbia Evangeliją ir prižiūri jos skelbimą. Visomis šiomis galiomis jie teisėtai naudojasi tik vadovaujant popiežiui, hierarchiškai bendradarbiaudami su vyskupų kolegija ir jos galva popiežium, kaip buvo apaštalo kolegija, vadovaujama šv. Petro. Vyskupas, nesiderinąs su popiežium ir vyskupų kolegija, netenka teisių į tas galias. (Bažn., nr. 21-22; I, psl. 42-45).

z 78, *Kas yra bendra ir kas skirtinga pašvęsto kunigo ir pasauliečių kunigystėje?* Pakrikštytieji savo atgimimu ir Šventosios Dvasios nužengimu yra pašvenčiami dvasios buveine ir šventa kunigija, kad visais krikščionio darbais būtų atnašaujamos dvasinės aukos ir skelbiama, koks geras yra tas, kuris juos pašaukė iš tamsos į savo nuostabią šviesą (1 Pt 2,4-10). Todėl visi Kristaus mokiniai, išsvermingai meldamiesi ir šlovindami Dievą (Apd 2,42-47), turi aukoti save kaip gyvą, šventą, Dievui patinkančią atnašą (Rom 12,1), kiekvienoje žemės vietoje liudydami Kristų, ir tiems, kurie to pageidauja, paaiškinti apie savyje esančio amžino gyvenimo viltį (1 Pt 3,15).

Bendroji tikinčiųjų ir tarnaujančioji, arba hierarchinė, kunigystė skiriasi esme, ne vien laipsniu. Tačiau jos yra viena kitai skirtos ir kiekviena jų savo būdu dalyvauja vienoje Kristaus kunigystėje. Hierarchinis kunigas savo turima šventąja galia formuoja ir valdo kunigiškąją tautą; atstovaudamas Kristaus asmeniui, jis paverčia dovanas eucharistine auka ir atnašauja jas Dievo bendruomenės vardu. O tikintieji savo karališkąją kunigystę Eucharistiją aukoja drauge su kunigu ir tą kunigystę išreiškia sakramentų priėmimu, malda bei padėka, švento gyve-

nimo pavyzdžiu, savęs išsižadėjimu ir veiklia meile. (Bažn., nr. 10; I, psl. 28).

179. *Moterystė. Kas yra Moterystės sakramentas?* Moterystė yra sakramentas, kuriame vyras ir moteris prisiekia vienas antram ištikimybę, meilę ir bendrą gyvenimą iki mirties. Šio sakramento galia padeda vyrui ir moteriai kartu siekti šventumo, įgalina gimdyti ir auklėti šeimą. Šioje tarsi namų židinio bažnyčioje tėvai turi būti savo vaikams žodžiu ir pavyzdžiu pirmaisiais tikėjimo mokytojais ir ugdyti savo vaikuose kiekvienam savą pašaukimą. (Bažn., nr. 11; I, psl. 30).

180. *Kas yra sakramentalijos?* Sakramentalijomis vadinami įvairūs pašvęsti daiktai ar veiksmai, Bažnyčios naudojami įvairiems dvasiniams reikalams. Sakramentalijas įvesti ar panaikinti gali tik Apaštalų Sostas (Can. 1144).

181. *Kuriam tikslui Bažnyčia įvedė sakramentalijas?* Sakramentalijomis žmonės paruošiami priimti sakramentų malones. Jomis taip pat pašventinami įvairūs gyvenimo reikmenys bei momentai. (Liturg., nr. 66; I, psl. 145).

182. *Ar pasauliečiai gali teikti sakramentalijas?* II Vatikano susirinkimas paliko teisę diecezijų valdytojams vyskupams leisti, kad kai kurias sakramentalijas, bent ypatingomis aplinkybėmis, galėtų teikti ir kvalifikuoti pasauliečiai. (Liturg., nr. 79; I, psl. 149).

183. *Mirusiųjų laidojimas. Ką naujo įvedė II Vatikano susirinkimas mirusiųjų laidojimo apeigose?* II Vatikano susirinkimo nutarimu, laidotuvių apeigose labiau išreikšiamas krikščionių mirties velykinis pobūdis — prisikėlimas. Apeigų tikslesnę liturgiją nustato krašto vyskupai, patvirtina Apaštalų Sostas. Liturginių drabužių spalvos atžvilgiu galima laikytis deramų krašto tardicijų. Naujai įvestos Mišios, laidojant kūdikius. (Liturg., nr. 81-82; I, psl. 150).

184. *Kokia yra Bažnyčios mintis tikinčiųjų laidojimo būdo atžvilgiu?* Bažnyčia pabrėžtinai primena, kad reikia laikytis tradicinio laidojimo būdo. Tik išimtiniais atvejais gali būti leista kūną sudeginti. Jeigu tai

daroma dėl pakankamos priežasties be paniekos krikščionybei, galimos už mirusį pamaldos bažnyčioje. Yra draudžiama kunigams dalyvauti deginimo vietoje ir ten prieš ar po deginimo atlikti kokias nors liturgines apeigas. (Tikėjimo Doktr. šv. Kongregacijos dekretas, 1964. V.8).

185. *Kunigų pareigos — Brevijoriaus malda. Ar yra pasauliečių, kalbančių Brevijoriaus maldas?* Kalbėti Brevijoriaus maldas gali ir pasauliečiai. Yra brolių ir kitokių pasauliečių institucijų, kurių regulos reikalauja, kad jų nariai kalbėtų Brevijoriaus ar vadinamąsias Mažąsias Valandas. (Liturg., nr. 98; I, psl. 154).

186. *Ką Bažnyčia pataria pasauliečiams šiuo klausimu?* Ypač tose vienuolių ar kitose bažnyčiose, kur vienuoliai ar kunigai kartu kalba Brevijoriaus maldas, Bažnyčia pataria dalyvauti ir pasauliečiams, kartu kalbant tas pačias maldas. (Liturg., nr. 100; I, psl. 155).

15. KELIAS Į IŠGANYMĄ

187. *Dievo įsakymai ir sąžinė. Kokia yra aukščiausia taisyklė žmogaus gyvenime?* Žmogaus gyvenimo aukščiausia taisyklė yra pats dieviškasis, amžinasis, objektyvus ir visuotinis įstatymas, kuriuo Dievas pagal savo išminties ir meilės planą tvarko, kreipia ir valdo šį pasaulį bei visus žmonių bendruomenės kelius. Tad kiekvienas žmogus turi pareigą ir teisę ieškoti religinės tiesos, kad galėtų daryti teisingus sąžinės sprendimus. (Tik. laisvė, nr. 3; II, psl. 291).

188. *Ar žmonės visur privalo laikytis objektyvių dorovės reikalavimų?* Dorinė sritis apima visą protaujančio Dievo kūrinio bei pašaukto į aukščiausius dalykus žmogaus prigimtį. Todėl susirinkimas skelbia, kad visi privalo absoliučiai pripažinti pirmenybę objektyviai dorovei. Tik ji viena pralenkia ir atitinkamai derina visas kitas, nors ir didžiavertes, žmogaus veiklos sritis. (Visuom. bendr. priemon., nr. 6; II, psl. 14).

189. *Sąžinė. Ar gali žmogus rasti objektyvios moralės įstatymus be dieviško apreiškimo?* Savo sąmonės gelmėse žmogus pastebi įstatymą, visada raginantį mylėti, da-

ryti gera, vengti blogio. Kiekvienas žmogus privalo laikytis to įstatymo, nes tuo įstatymu jis bus teisiamas (Rom 2,14-16). Žmogus privalo ieškoti tiesos. Atsitinka, kad žmogus klysta iš nekalto nežinojimo, tačiau negalima teisinti apsileidimo ieškoti objektyvios tiesos. (Bažn. dabart. pasaulyje, nr. 16; I, psl. 183).

190. *Kas yra sąžinė?* Sąžinė yra žmogaus vidinis, negirdimas balsas, liepiąs daryti gera, vengti bloga, sprendžiąs, kas yra gera, kas bloga. Kai žmogus žino Dievo įstatymus, sąžinė jam pasako, kas yra pagal Dievo įstatymus ir kas jiems priešinga. (Bažn., dab. pasaul., nr. 16; I, psl. 183).

191. *Ar privalome klausyti sąžinės?* Sąžinės balso žmogus privalo ištikimai klausyti, bet ką veikdamas, kad pasiektų Dievą, savo tikslą. Žmogus negali būti verčiamas ką nors daryti prieš savo sąžinę. Taip pat negalima jam kliudyti taip elgtis, kaip jo sąžinė reikalauja, ypač tikėjimo srityje. (Tik. laisvė, nr. 3; II, psl. 291).

192. *Ar klausydamas savo sąžinės žmogus turi paisyti tik pats savęs?* Savo laisvės principą ir sąžinės laisvę žmogus saugo ne kur kitur, o gyvendamas bendruomenėje. Naudojantis laisve, reikia laikytis asmeninio ir visuomeninio principo, atsižvelgiant į bendrąją gerovę. Su visais reikia elgtis teisingai. Ginti visuomenę nuo blogybių, kurios gali kilti iš sąžinės laisvės piktnaudžiavimo, pirmoje eilėje yra civilinės valdžios pareiga. Tačiau valdžia turi atlikti šią savo pareigą ne saugaliaudama ar neteisingai remdama kurią vieną pusę, o laikydamosi teisės normų, kurios atitinka objektyvią dorovinę santvarką. Visa tai yra pagrindinė bendrosios gerovės dalis, vadinama viešąja tvarka. (Tik. laisvė, nr. 7; II, psl. 295).

• JAV aukščiausiasis tribunolas patvirtino Kentucky valstijos aukšč. teismo sprendimą, kuriuo apribojama valstijos galia kištis į privatinės mokyklas, reikalaujant vartoti valstijos patvirtintus vadovėlius, reikalaujant patvirtinti mokytojus ar nustatant programas dėl akreditavimo.

TIKĖJIMO NEAIŠKUMAI (VI)

ANICETAS TAMOŠAITIS, S.J.

Dažnai mes kur nors vykstame žemės keliais. Juose pasitaiko kliūčių, kurios keliauti trukdo arba išvis neleidžia pasiekti kelionės tikslo. Kelią dažniausiai užkerta arba jame atsiradusi duobė, arba jį užgriozdinęs koks daiktas. Norint toliau vykti, į duobę reikia ko nors pridėti, o griozdą nuimti. Žinoma, jei kliuvins mažas, gal pavyksta persistumti ir nieko su juo nedarant. Bet jei didesnis, geriau pašalinti, nes kitaip galima smagiai susitrenkti šonkaulius arba bent aptrupinti vežimą, o ko gera net taip įstrigti, kad nebesivažiuoja nei pirmyn, nei atgal.

Panašiai savo protu keliaujame į norimą žinoti tiesą. Bet jos kartais neprivažiuojame — irgi dėl kliūčių. Čia jos taip pat dviejų rūšių: vienos šalintinos dedant, antros — imant. Kartais mums kelią į tiesą kliudo žinių stoka. Tai tartum kokia duobė, kurią reikia pripildyti, kad būtų galima vykti toliau. O kartais kelią tieson pastoja ant jo užsirioglinusi klaida. Tai lyg koks griozdas, kurį privalu nuimti. Religinės tiesos geresniam pažinimui kai kur blokuoja kelią tikėjimo neaiškumai. Todėl ir tam, kas imasi juos ryškinti, kartais reikia dėti, o kartais imti — pagal tai, ar neaiškumas kyla iš žinių spragos, ar iš įsliugusios klaidos. Čia bus trumpai pagvildenta keletas tikėjimo neaiškumų, kurie prasisklaido, pašalinus iš pačių klausimų ten įsibrovusį klaidos griozdą. Jie pateikti gražios dvasios jaunuolių, ieškančių tiesos.

Kodėl žmonės eina kiekvieną sekmadienį į bažnyčią, bet netampa geresni?

Klausime būtina pataisyti dvi sąvokas — žmonės ir netampa geresni, nes taip, kaip jis išreikštas, teigia netiesą. Daug žmonių yra pasidarę geresni, ir svarbiausia todėl, kadėjo į bažnyčią. Gal lietuvis piemenėlis Jurgis Matulaitis nepasidarė šventas arkivyskupas, taigi geresnis, negu buvo? Ar toks būtų pasidaręs, jei jis ir jo tėvai nebūtų ėję į bažnyčią? Gal jaunuolis Matas Valančius nepasidarė geresnis, tapdamas tokiu vysku-

pu, prieš kurį šiandien visi lietuviai su pagarpa lenkia savo galvas? Tikriausiai toks nebūtų pasidaręs be bažnyčios lankymo. Ar negerėjo lietuvaitė Marija Pečkauskaitė, vėlesnė vaikų auklėjimui atsidėjusi pedagogė ir rašytoja, žinoma Šatrijos Raganos slapyvardžiu, uoliai lankiusi bažnyčią? Kasmėt darėsi geresnis, tiesiog šventėjo, mūsų karalaitis Kazimieras, kurį dvariškiai, kaip skaitome biografijoje, dažnokai paryčiui rasdavo besimeldžiantį prie bažnyčios durų. Gal mūsų dabartiniai kovotojai Lietuvoje už tikėjimą ir tautiškumą, kaip Sadūnaitė, kun. Garuckas, nebeskaičiuojant ten saujomis kitų panašių, nėra pasidarę geri, ir tam gėriui nepalūžtamai siekti nesisėmė jėgų, eidami į bažnyčią?

Štai paėmėme visiems žinomų asmenų iš savo pačios tautos ir matome, kaip neteisinga sakyti, kad žmonės eina sekmadieniais į bažnyčią ir netampa geresni. O jei pridėtume dar kitų, irgi žinomų savo tautoje, pasakui daugybę žinomų iš kitų tautų, o prie šių dar aibes nežinomų, tai pamatytume dar aiškiau ano teigimo neteisingumą. Todėl, jei jau norima kaltinti, tai nevalia *kai kurių* trūkumo primesti *visiems*. Vadinasi, klausimo pradžioje reikia dėti ne žodį *žmonės* apskritai, bet *kai kurie žmonės, dalis žmonių* ar panašiai.

Bus sakančių, kad anie pavyzdžiai yra išimtys, tartum prasikišusios galvos iš plačiosios tikinčiųjų masės, apie kurią klausimas kaip tik ir sukasi: kur jos gerėjimas? Šiam priekaištui pasverti gera prie tos masės ir stabtelti. Čia reikia pataisyti antrąjį teigimą, kuris klausime išreikštas: *netampa geresni*.

Vienas išmintingas filosofijos dėsniš mo, kad į dalykus, ypač susijusius su slinktimis, galima žvelgti iš dviejų galų: to, iš katro išeinama, ir to, į katrą žengiamo. Tą dėsniį taikydami savo nagrinėjamam klausimui, paimkime gyvenimišką pavyzdį iliustracijai. Sakysime, žmogus išvyksta pėsčias į kokią nors tolimą gražią vietą. Galvodamas apie savo einamą kelią, mato jį gana skirtingai pagal galą, nuo katro matuoja. Kai žvel-

gia ten, kur vyksta, ima noras dejuoti: oi, kiek dar eiti! Bet kai žvelgia ten, nuo kur pradėjo, ima noras džiaugtis: žiūrėk, kiek jau nueita!

Panašiai galima žvelgti į bažnyčią lankančių žmonių gerėjimą. Imant krikščioniui užbrėžtą tikslą, į kurį turi žygiuoti, — paties dangiškojo Tėvo tobulumą, kurio Kristus liepia siekti, — daugelio gerumas dar labai spragotas, gal net tiek atrodo nublankęs, kad jo lyg ir nematyti. Bet žvelgiant į galą, nuo kurio jau yra gerumo keliais pajėję, vaizdas darosi suvis kitoks. Šiam galui suprasti turime nepamiršti, kas iš savęs žmogus yra: kad jis ne angelas, bet daug kuo panašus į žvėrį. Iš tikrųjų dėl gauto proto, žaltiškai pasijungiamo tarnauti savyje kunkuliuojantiems geismams, jis daug kur yra bjauresnis už neraliuotą gyvulį ir laukinį žvėrį, kaip rodo išlendanti mūsų žemoji prigimtis asmenyse, kurių klaidūs darbai yra patekę net į pasaulinės istorijos lapus. Iš savęs žmogus, kaip ir priežodis sako, yra vilkas kitiems, į save lenktais nagais, kerštingas, pilnas išdidžios ambicijos, savimeilės, pėdų mėtymo, kiauliškumo. Štai čia tas galas, nuo kurio prasideda žmogaus kelionė į gėrį. Jei nuo jo matuojame, tai kone išsi-verčia akys iš džiugaus stebėjimosi, kad mūsų tiek į gerumą pakopta: kad plačiosiose tikinčiųjų masėse randame tiek gera darymo, susivaldymo, atleidimo, užuojautos, kantrybės, nuoširdumo, pasišventimo. Šių dorybių didžiausias šaltinis yra bažnyčioje girdimi tikėjimo bei doros dėsniai ir imami sakramentai.

Džiugų bažnyčios poveikį žmonėms galima iliustruoti tokiu pavyzdžiu. Pabandyk sėsti ant niekada nejudinėto ir nevadelėto treigio arklio — laukinis. Ką toks užsėstas išdarinėja, gerai matome *rodeo* žaidynėse: kaip patrakęs spardosi, stoja piestu, stengiasi nutrenkti nuo savęs jojiką, Bet kai pripratinamas, darosi ištikimas jo draugas. Ką tik nurodyta, kad žmonės iš savęs yra panašiai maištingos ir spurdančios prigimties, kaip anas pradedamas joti kumelys. Reikia stebėtis bažnyčios įtaka, kad tokie, pilni geismų, yra jos įpratinti dorybiniam gyve-

nimui, kurio daug šviečia net iš paprasto, eilinio tikinčiojo.

Dar kitas pavyzdys. Vienas aukštas prancūzų laivyno karininkas, nors dažnai eidavo Komunijos, buvo labai ūmaus būdo. Kartais dėl palyginti mažojo veidas parausdavo pykčiu, o iš lūpų prapliupdavo perkūnai. Kartą jam buvo švelniai padaryta pastaba, kad tie pykčio protrūkiai nesiderina su jo religine praktika. Karininkas įsakė išrikiuoti jūreivius ant denio ir išdrožė jiems tokią trumpą prakalbą:

— Kariai! Tiesa, kad greit užsidegu pykčiu ir, gaila, galiu tapti net brutalus, nors dažnai matote mane einant prie Dievo stalo. Bet jums pasakysiu štai ką: jei dažnai Komunijos neičiau, jus visus nutėkščiau tiesiai į jūrą! Tai įsidėmėkite! Atgal marš!

Mums gali smigti į akį, kad bažnyčių lankančiųjų gyvenime yra peiktinų dalykų. Bet sveika pagalvoti, kokie daugumas būtų,

— pagal tai, kas žmogus iš savęs yra, — jei jos nelankytų. Žvelgiant iš reikiamo galo, smarkiai mažėja noras sakyti, kad žmonės eina kiekvieną sekmadienį į bažnyčią, bet netampa geresni.

Kodėl Bažnyčia yra tokia godi pinigų, "money-hungry"? Kodėl Bažnyčia visą laiką nori pinigų ir visą laiką tiek daug dėmesio skiria rūpesčiui, kiek žmonės jų duoda?

Ir šiame klausime būtina vieną žodį taisyti — *Bažnyčia*, nes dedama, kur jos iš tikrųjų nėra. Žinoma, klausėjų dėl klaidingo sąvokos vartojimo negalima per daug peikti, nes jis stipriai įsikerojęs žmonių galvose ir kalbėsenoje.

Tad kas Bažnyčia yra? Aišku, jog čia kalbame ne apie tą Bažnyčią, kuri jau triumfuoja danguje arba laukia prie dangaus vartų skaistykloje, bet apie tą, kuri, Kristaus vedama, keliauja žemėje. Kad geriau suprastume, kas ji yra, bus sveika pasistatyti prieš akis jos paveikslą. Čia mums gali pagelbėti vienas pagarsėjusių tos Bažnyčios sūnų — Maritenas. Iš jo raštų sėmėsi įkvėpimo tokie svarūs lietuviai, kaip prel. Krupavičius, prof. Šalkauskis ir panašaus kalibro asmenys. Išreikšdamas savo skausmą dėl šio didžio vyro mirties, popiežius Paulius VI jį

pavadino "mąstymo, gyvenimo ir maldos mokytoju". Tad galime drąsiai pasikliauti, kad jo žvilgsnis į Bažnyčią tikslus.

Paskutinė Maritenos knyga, spėta parašyti prieš mirtį, kaip tik yra *Jėzaus Kristaus Bažnyčia*. Ten įdėtas ir Bažnyčios paveikslas, jo paaiškintas. Ji pavaizduota kaip didžio grožio moteris, supama aukso spindulių, lyg vainiko, iš kurio švyti Kristaus veidas. Gražiosios moters galva juosiamą erškėčių. Mat amžiams slenkant, šv. Pauliaus žodžiais, ji papildo ir atbaigia savo kentėjimais, ko dar stinga Kristaus kančių saike. Iš tos moters akių rieda ašaros. Ji verkia tų savo vaikų, kurie eina netikusiais keliais. Nors pati nuodėmėmis nesutepta, ima ant savęs, kaip Kristus, savo nesuskaitomų narių nedorybes, lieja dėl jų ir už juos skausmo ir atgailos ašaras. Kojos basos, nes jai duotas Kristaus neturto pavyzdys. Ir kruvinos, nes žeidžiamos grublėtų uolienu, dyglių ir usnių, per kuriuos šiame pasaulyje keliauja. Bet jos tvirtos, nes šioje kelionėje Dievo palaikoma ir ginama.

Mums svarbu atkreipti dėmesį Bažnyčioje į vieną tiesą, kurią daugeliui sunku perprasti. Minėtoje vietoje Maritenas ją naudingai išryškina. Kaip sakytą, iš Motinos Bažnyčios akių paveiksle rieda skausmo ir gailesio ašaros — dėl nuodėmių, tačiau ne dėl savų, kurių neturi, o vaikų. Ji atgailoja ir šaukia pasigailėjimo, bet ne todėl, kad pati būtų nuodėme susitepusi, o dėl Dievą įžeidžiančių blogų darbų savo nariuose. Štai tiesa, kuri daugeliui nesiduoda suprantama: Bažnyčia, būdama iš purvinų nusidėjėlių, pati lieka tyra ir nekalta — šv. Pauliaus žodžiais, neturinti jokios dėmės, nei raukšlės, nei nieko tokio, bet šventa ir nesutepta (Ef 5, 27). Dėl tos tiesos nesupratimo vartojamas ir klaidingas kalbėjimo būdas. Šnekama ir rašoma, kritikos pirštu rodant i Bažnyčią, kad ji daug kur nuklydusi iš Kristaus rodyto kelio, turinti savo knygoje gana tamsių puslapių, daranti tai, kas nedera, o apleidžianti, ką daryti turėtų... Tokiu būdu suverčiamos ant Bažnyčios ne savos, o svetimos dėmės, būtent to ar kito nario. Todėl pravartu įsidėmėti vieną dėsni.

Kada kuris nors žmogus daro, kas gera ir gražu, tai daroma ne vien jo, bet ir Bažnyčios. Kas šventa ir kilnu, kyla iš malonės, o ji mums gi plaukia iš Bažnyčios šaltinių ir aruodų. Bet kada kuris nors žmogus daro, kas bloga ir žema, jis to nedaro, vedamas malonės. Todėl toks darbas yra vien jo, ne Bažnyčios. Kiek žmogus daro tai, kas priešinga malonei ir meilei, tiek jis save nuo Bažnyčios atsieja, yra jos dezertyras, jos šventųjų idealų, gėrio ir grožio išdavikas. Tie veiksmai nėra Bažnyčios. Jais žmogus sutepa save, bet nesupurvina savo Motinos.

Iš tikrųjų motinos vaizdas čia geriausiai ir turėtų stovėti prieš akis. Jei kurios nors kilnios ir taurios motinos vaikai daro, kas aukšta ir garbinga, turime sakyti, kad tai yra ir motinos darbai, nesgi iš jos gavo savo gražų auklėjimą, jos buvo kvėptos į širdį paskatos daryti gera. Bet jei dėl blogio užstatytų pinklių kuris nors vaikas nueina netikusiu keliu ir daro, kas nedora, tie darbai nėra motinos, bet vien jo, nes toks vaikas kaip tik atsisako to, ką motina jam skiepijo ir dėjo į širdį. Gerai darysime, laikydami šį vaizdą sau prieš akis. Jis padės mums geriau suprasti sakytą tiesą apie Bažnyčią. Ją perpratus, svarbu pataisyti ir aną netikslų kalbėjimo būdą, kurio pavyzdys išlindęs ir klausimo žodžiuose. Daug kur reikia sakyti ne *Bažnyčia*, o vien *religiniai vadovai, kai kurie kunigai, toks ir toks popiežius, aukštoji dvasininkija* ir pan.

Dar svarbiau, kam reikia, pataisyti savo netikslų elgimąsi. Kaip dažna nugirsti iš žmonių: tas kunigas, ar vyskupas, ar popiežius padarė tą ir tą, todėl nebeisiu daugiau į bažnyčią! Nejaugi taip elgiasi geras sūnus ir duktė? Mato, kad brolis neina motinos rodomu keliu; ji dėl to liūdi ir verkia. O jie sako: jei taip, tai aš su tokia motina nenoriu daug reikalų turėti. Argi geri sūnūs ir dukterys nedaro atvirkščiai: kaip tik dar daugiau rodo meilės savo motinai, kad paguostų jos žeidžiamą širdį ir užpildytų šeimoje ano paklydėlio daromą spragą.

Klausime buvo paliesti pinigai. Kažin ar jau taip bloga, jei dalis kunigų rūpestingai žiūri, kad žmonės jų duotų bažnytiniam

reikalams? Žinome apie Senojo Testamento dešimtinę: atiduoti dešimtąją dalį savo įplaukų Dievo tarnybai — kunigų, šventyklos ir vargšų išlaikymui. Dešimtinė ženklino tikinčiųjų išpažįstamą priklausomybę nuo Dievo ir padėką už gautas iš jo dovanas bei palaimą. Sir 35,11 nurodo, kad žmogus privalo ją skirti su džiugia širdimi. Jei taip dėjosi Senajame Testamente, kuris, galima sakyti, buvo aušros laukianti naktis, tai ar ne daug didesnė tikinčiųjų pareiga panašiai daryti, užtekėjus Naujojo Testamento saulei, kuri mums pažėrė tiek Viešpaties geradarybių: skirti Dievui nešykščią dalį savo turto? Rodosi, kad Kristaus atpirkti ir apdovanoti žmonės neturėtų daug skersakiuoti į tuos kunigus, kurie savo žiūrėjimu jiems primena tą šventą prievolę.

Kodėl kunigai ir vienuolės visą laiką vienodai apsirengia?

Dabar daugelis jau rengiasi nebe vienodai, bet gan skirtingai. Pavyzdžiui, kai prieš porą metų Toledo mieste mano seminarijos kurso draugai (amerikiečiai) susirinko paminėti sidabrinės mūsų šventimų sukakties, pamačiau, kad tik aš vienas buvau apsirengęs juodai su balta apykakle — kaip anksčiau dėvėdavo visi kunigai. Kiti mano kurso konfratrai ten buvo su įvairiausių spalvų ir fasonų kaklaraiščiais, marškiniais, kelnėmis ir švarkais, jais nė kiek nesiskirdami nuo pasauliečių. Žinoma, verta pagalvoti apie abiejų rengimosi būdų gerąsias ir mažiau geras puses. Šiuo klausimu kai kurie žmonės laikosi gan griežtų nuomonių ir savąsias argumentuotai gina.

- Vatikano žiniomis, šiuo metu pasaulyje yra 128 kardinolai ir 2.329 vyskupai, valdą vyskupijas.

- Lietuvių vyskupų pasaulyje yra 8: Lietuvoje — vysk. Liudas Povilonis ir vysk. Romualdas Krikščiūnas, be to — du iš savo vyskupijų ištremti — vysk. Julijonas Steponavičius ir vysk. Vincentas Sladkevičius. Užsienyje yra du lietuviai vyskupai: Vincentas Brizgys ir Antanas Deksnys. Be to — dar du kilę iš ankstyvesnių emigrantų: vysk. Paulius Marcinkus ir arkiv. Karolis Salatka.

“LAIŠKŲ LIETUVIAMS” EKSKURSIJA Į EUROPA

“Laiškų lietuviams” ekskursiją į Europą reikia laikyti tikrai pasisekusia. Turėjome 68 keleivius. Nors daugumas jų buvo vyresnio amžiaus, bet neįvyko jokios nelaimės: niekas nesusirgo, nesusižeidė, nepaklydo. Vienintelis nemalonus dalykas — tai tie Oberammergau Kristaus kančios vaidinimai. Ne visi ekskursijos dalyviai gavo bilietus. Ką dėl to reikia kaltinti?

Šią ekskursiją organizavome per lietuvių kelionių biurą “American Travel Service Bureau”, kurios atstovas buvo Aleksas Lauraitis. Tačiau visą mūsų maršrutą Europoje ši kompanija tvarkė per didelę vokiečių kompaniją “Destination Travel Service”. Ši kompanija mums turėjo parūpinti bilietus į vaidinimus. Beveik iki paskutinės dienos mums vis tvirtino, kad bilietai yra, o kai atvykome į Vokietiją, jie mums turėjo tik 10 bilietų. Tačiau panašaus likimo susilaukė ir kitos ekskursijos. Eina kalbos, kad vaidinimų organizatoriai tyčia neparduoda reikiamo skaičiaus bilietų, kad paskui juos galėtų pardavinėti už dvigubą kainą juodoje rinkoje. Teko patirti, kad visą šį reikalą jau tiria ir policija. Įdomu, kad vaidinimų vietoje prie vienos mūsų ekskursantės priėjo policininkas ir paklausė, kur ji pirkusi bilietą. Tad dėl šio nemalonaus įvykio reikia kaltinti vieną ar kitą vokiečių instituciją, bet ne mūsų lietuvių, šios ekskursijos organizatorių.

Ekskursiją gražiai aprašė dvi jos dalyvės: Aleksandra Likanderienė ir Birutė Vindašienė. Jų aprašymus spausdinsime per du numerius. Nors jos abidvi aprašo maždaug tuos pačius įvykius, bet, kaip skaitytojai pastebės, vis tiek jų aprašymai skiriasi ir vienas kitą papildo.

Kadangi ši ekskursija, kaip minėjome, labai gerai pavyko, tai jau planuojame ir kitą, kuri būtų ateinančiais metais. Planuojame vykti į Šventąją Žemę, Egiptą ir Graikiją. Nors dar laiko yra, bet būtų gera, kad jau dabar norintieji toje ekskursijoje dalyvauti apie savo pasiryžimą praneštų “Laiškų

lietuviams” redakcijai. Data dar nenustatyta, bet manome, kad reikėtų vykti balandžio ar gegužės mėnesį, nes vasarą ten per karšta.

Dėkojame visiems mūsų buvusios ekskursijos dalyviams už pavyzdingą ir kultūringą elgesį visos kelionės metu, esame dėkingi Aukščiausiam už ypatingą globą ir tikimės ne vieną mūsų bendrakeleivį pamatyti ir ateinančių metų ekskursijoje.

Redakcija

IŠ PIETŲ Į ŠIAURĘ PER EUROPA

BIRUTĖ A. VINDAŠIENĖ

“Visi keliai veda į Romą”, sako sena patarlė. “Laiškų lietuviams” ekskursijos dalyviai Romoje atsidūrė ne žemės keliais, bet oru skrisdami. Kun. J. Vaišnys, šios kelionės organizatorius, su savo pasekėjais atliko 13 valandų skridimą: Čikaga - Niuorkas - Kopenhaga - Roma. “Torino” viešbutis Romoje staiga tapo labai lietuviškas, nes 68 keleiviai visai nesivaržė garsiai kalbėti.

Kadangi jau buvo sekmadienis, tai kun. J. Vaišnys atlaikė šv. Mišias St. Andrea al Quirinale bažnyčioje 6 val. vakaro. Graži nedidelė bažnyčia vėl po daugelio metų susilaukė to paties kunigo, kuris 1943 m. čia turėjo savo primicijas. Tų pačių šv. Mišių metu buvo palaiminti ekskursijos dalyviai p. Juškai, kurie tą dieną šventė 40 metų savo vedybinę sukaktį.

Kitą rytą dairėmės į visas sienas ir lubas, lankydami Vatikano meno galerijas. Čia buvo tiek daug gražiausių meniškų skulptūrų, paveikslų, išpieštų ant lubų, pakabintų ant sienų, išaustų plačiuose kilimuose. Spalvos ryškios, malonios, linijos švelnios ir grakščios, o paveikslo turinys visai aiškus. Anų laikų dailininkai mokėjo piešti ir išreikšti tai, ką norėjo.

Nepaprastai didelė ir graži Vatikano biblioteka, o ką jau ir besakyti apie Siksti-

nos koplyčią! Čia Michelangelo paveikslai supa besidairančius iš viršaus ir iš visų keturių pusių. Čia galima paskęsti religinėje mistikoje nuo pat pasaulio sutvėrimo iki paskutinio teismo.

Šv. Petro bazilika — milžiniškas pastatas su daugybe klasiškų skulptūrų. Jo viduryje po karališkom kolonom ir kanopėja stovi didysis altorius. Iš šono jį stebi šv. Petro statula, o žmonės gali šį altorių supti iš visų pusių. Vienoje bazilikos koplyčioje už storo stiklo radome ir garsiąją Michelangelo "Pietą". Šv. Petro bazilikos požemiuose aplankėme ir lietuvišką Kankinių koplyčią su Aušros Vartų Marija altoriuje ir lietuvišku užrašu ant sienos "Marija, gelbėk Lietuvą!" Matėme ir šv. Petro tikrąjį kapą bei daugelio popiežių amžino poilsio vietas. Čia ir požemiai erdvūs, marmuru kloti.

Po pietų lankėme Šv. Jono Laterano baziliką, kur popiežiai, Romos vyskupai, oficialiai lanko Romos vyskupiją, nes šv. Petro bazilika yra viso pasaulio katalikų šventovė ir Romos miestui ji nepriklauso. Šv. Jono Laterano bazilika labai didelė, daug marmurinių statulų, tarp kurių ir imperatoriaus Konstantino statula, nes jis pirmasis suteikė Romos krikščionims laisvę.

Priešais baziliką didelė aikštė, kurios šone stovi Šventųjų Laiptų koplyčia. Imperatoriaus Konstantino katalikė motina prašė Jeruzalės gubernatorių, kad jai atiduotų tuos laiptus, kuriais buvo vedžiojamas Piloto teisiamas Kristus. Ji šiuos laiptus perkėlė į Romą. Šiandien šie tiesūs, aukšti laiptai stovi mūro koplyčioje, viršuje matyti Nukryžiuotojo altorius, o žmonės pamaldžiai keliais lipa tais laiptais aukštyn, ant kiekvienos pakopos kalbėdami maldas.

Autobusas siauru tūkstančių metų Via Agrippa keliu mus veža į S. Domitilla katakombas. Netoli Romos jų yra net keturios. Prieš katakombas gražus sodas: žydi rožės, oleandrai, daug kitų darželio gėlių, taip pat ir didžiulės agavos. Katakombos prasideda nedidelėje bažnytėlėje, kuri beveik visa žemėje, tik palubėje pro langus įeina šiek tiek šviesos. Tipingos klasiškos kolonos kažkada

rėmė lubas, o jaunas vienuolis veda mus siaurais laiptais į požemius. Einame po vieną. Iš abiejų pusių urvai, kur buvo laidojami pirmieji krikščionys. Arkos pavidalo urvas talpindavo visą šeimą, o pavienės lentynos — atskirus asmenis. Karstų nenaudojo — susukdavo į paklodes ir laidodavo. Stebėjome, kokie nedideli turėjo būti tada žmonės, nes dabar, kad ir negyvą, sunkiai kurį ten besutalpintų.

Aplankėme ir Šv. Pauliaus baziliką, esančią už miesto ribų. Joje yra ir šv. Pauliaus kapas bažnyčios viduryje žemiau grindų įrengtoje koplyčioje. Kapas apsuptas grotelėmis, o į apačią veda dveji sukti laiptai, labai panašūs, kaip ir prie šv. Petro kapo Vatikane. Abu didieji apaštalai ilsisi Romoje.

Kitą dieną važiuojame lankyti Capri salos. Žaliuojančiais ir žydinčiais laukais keliaujame autobusu į Neapolį. Prie jūros vaizdas žavus: baltos staigios uolos laiko į saulę iškėlusios baltą Neapolio miestą, o po kojomis mėlynas Viduržemio jūros kilimas.

Susėdam į laivą plaukti į salą, bet laivas neplaukia, jis skrieja virš bangų, tik retkarčiais paliesdamas jų viršūnes ir apipurkšdamas langus vandens lašais. Capri uoste persėdam į motorlaivį, kuris veža prie Mėlynosios Grotos. O prie grotos tiesiog laivų kamšatis. Motorlaiviai užia, valtys priplaukia pasiimti po 3-4 asmenis ir plaukia į eilę prie grotos angos. Irkluotojai tarp savęs barasi itališkai ir laukia, kada galės pakliūti per pusantrą metro angą į Mėlynąją Grotą. Kad laivelis galėtų įplaukti per angą, visi turi sugulti ant dugno. Bet viduje nuostabu. Prieblandoje vanduo šviesiai mėlynas, kaip gražiausias brangakmenis, grotos lubos aukštos, gaubtos, vietos daug, erdvu. Kai irkluotojai uždainuoja skambiais itališkais tenorais, plauki aplinkui, kaip pasakų šalyje. Tik gaila, kad neilgai. Išplaukiant vėl gulame ant laivelio dugno ir staiga atsirandame saulės apšviestoje realybėje.

Maži autobusiukai vežė mus į Capri salos viršūnę, vadinamą Anacapri. Siauri, vingiuoti keliukai vertė vairuotojus dažnai sustoti, praleisti automobilį ar kitą autobusiuką.

1. Šv. Petro bazilika. 2. Popiežius kalbasi su mūsų ekskursijos grupe.

1. Viktoro Emanuelio II paminklas. 2. Fontanas Trevi.

ką arba signalizuoti savo prisiartinimą prie siauros vietos. Viršuje reikėjo praeiti pėsčiams iki valgyklos, kur mūsų laukė priešpiečiai. Lauko terasoje po žaliuojančiomis girlandomis, supami apelsinų bei citrinų medžių, valgėme vėžiukus ir keptus aštuoniakojus (octopus).

Capri sala pilna šviesių, linksmų vilų, kurių tvarkinguose kiemuose auga palmės ir kiparisai, o jų pavėsyje žydi rožės, petunijos ir daugybė kitokių gėlių. Saloje yra maisto, rūbų, papuošalų krautuvės. Vanduo į Capri būdavo atvežamas iš kontinento, bet dabar jau perdirbamas iš jūros vandens.

Po priešpiečių autobusiukai veža mus į uostą tais pačiais siaurais keleliais, kurie kartais eina tiltais, prilipusiais prie uolos, ir, pažvelgus į apačioje banguojančią jūrą, sustingsta kraujas. Vėl skriejame laivu virš vandens ir autobusu į Sorrento. Čia apžiūrėjome medžio mozaikos dirbtuvę ir nusi-pirkome prisiminimui medžio dirbinių.

Kelias į Romą eina netoli Apeninų kalnų. Pravažiuojam miestus, miestelius, pilių griuvėsius. Jau matyti ir Vezuvijus. Kiek į pietus nuo jo pravažiuojam atkastus Pompėjos miesto griuvėsius. Mūsų vadovė Marija pasakoja, kad prasidėjus žemės drebėjimams 69 m. po Kristaus, visi Pompėjoje vasaravusieji Romėnų patricijai išvažiavo į Romą, o čia pasilikusieji tarnai ir vergai žuvo nuo Vezuvijaus išsiveržimo. Pompėja buvo modernus tų laikų miestas su vandentiekiu ir gražiomis vilomis.

Prie pat Vezuvijaus privažiavome Torre del Greco miesteli, kuris buvo Vezuvijaus išsiveržimų net septynis kartus sunaikintas. Bet žmonės palaukia, kol ugnikalnis apsimsta, ir vėl sugrįžę atsistato. Čia apžiūrėjome "Cameo" dirbtuvę ir nusipirkome papuošalų.

Neveltui Roma vadinama "Amžinuoju Miestu". Čia greta tūkstantmečių griuvėsių stovi nauji rūmai, fontanai, paminklai, o dažnai ir tie tūkstančių metų senumo pastatai dar tebenaudojami šventovėms bei bažnyčioms. Vienas tokių pastatų yra Panteonas. Net kvapą užgniaužia pagalvojus, kad priekyje stovinčios aukštos marmuro kolo-

nos yra padarytos iš vieno marmuro gabalo. Kiekviena jų buvo vežama dviem laivais į Ostijos uostą ir paskui su milžiniška jėga pastatyta.

Panteono vidus pasižymi nepaprasta simetrija. Pastato sienos stovi ratu, kylančiu į kupolą, kurios viršus yra atviras. Per jį ir priilyja, bet marmuro grindyse yra skylės, per kurias vanduo vario vamzdžiais nubėga. Panteonas, prieš tūkstančius metų statytas dievų garbei, nuo 16-tojo amžiaus savo sienose priglaudęs daug žymių menininkų, dar ilgai stovės.

Forumą sudaro eilė senovės pastatų griuvėsių. Čia prieš 3000 metų buvo senosios Romos centras su šventyklomis, cezarių rūmais, triumfo arkomis, senato bei prekybos pastatais. Šiandien čia tik griuvėsiai ir šventyklų kolonos byloja apie praeities didybę.

Garsusis Romos Koliziejus buvo pradėtas statyti 72 m. po Kr. ir baigtas 80 m. Jo atidarymo iškilmės tęsėsi 100 dienų. Koliziejus buvo skirtas Romos patricijams (tik vyrams) pasigėrėti vaidinimais, gladiatorių kovomis ir pan. Nėra tiesa, kad Koliziejuje būtų buvę kankinami krikščionys, jame buvo tik žaidimai ir vaidinimai. Jeigu kada nors ir buvo ten nukankintas koks krikščionis, tai tik atsitiktinai. Kad saulė nekaitintų žiūrovų galvų, Koliziejus turėjo užtraukiamą medžiaginį stogą. Kiekviena patricijaus šeima turėjo savo numeruotą vietą, kurią po tėvo mirties perimdavo sūnus.

Trevi fontanas vienas iš didžiausių Romoje. Pagrindą sudaro tarsi romėniškų rūmų fasadas su kolonomis ir statulomis, stovinčiomis ant uolų, per kurias liejasi vanduo. Senovės laikais vanduo buvo atvestas iš kalnų, o dabar cirkuliuoja tas pats. Vakaraus Trevi fontanu pasigėrėti susirenka daug žmonių. Čia pardavėjai siūlo suvenyrus, o turistai, atsukę nugaras į fontaną, meta pinigą per kairįjį petį, kad vėl sugrįžtų į Romą.

Visi ekskursijos dalyviai buvo pakviesti vakarienės į Šv. Kazimiero kolegiją, kurioje gyvena Romoje besimokantieji klierikai ir kunigai. Prelatas A. Jonušas su šypsniu visus kvietė atsigavinti kolegijos sodelyje, o

paskui ir kolegijos valgomajame. Išsiskyrėme nuoširdžiai lietuviškai pavaišinti, pakalbinti ir vėl pakviesti sugrįžti į Romą.

Po vaišių išvažiavome aplankyti Tivoli sodų prie Villa d'Este. Ši žavi vieta yra tarp Ripoli ir Monte Catillo kalvy, 230 metrų virš jūros lygio. Ant kalno stovinčius rūmus ir į pakalnę nusitęsiančius sodus pastatė ir įrengė kardinolas Ippolito II d'Este 1550 m. Daugybė sode įrengtų fontanų pareikalauja daug vandens, kuris buvo tuneliais atvestas iš Aniene upės į Fontana dell'Ovato rezervuarą. Iš ten vanduo paduodamas į sodo fontanus, kurie naktį yra apšviesti ir sodui suteikia nepaprastą romantišką vaizdą. Kai kurie fontanai, vos pašokdami, čiurlena tako šonuose žemyn, kai kurie pašoka kelis metrus į viršų, o didysis Neptūno fontanas išmuša vandenį kelias dešimtis metrų aukšty. Beveik kiekvieną fontaną dabina klasikinė statula, o virš Neptūno fontano išskleidęs sparnus tupi erelis, d'Este giminės herbo dalis.

Pats svarbiausias įvykis Romoje buvo audiencija pas popiežių. Dievo valia ir lietuvių dvasiškių pagalba Vatikane, mūsų keliautojų grupė gavo vieną iš pačių geriausių vietų Šv. Petro bazilikos aikštėje. Į audienciją žmonės pradeda rinktis net keletą valandų prieš popiežiaus pasirodymą. Jie atvyksta iš įvairiausių pasaulio kraštų bei kontinentų. Matėme Pietų Korėjos maldininkų grupę, net kelias grupes iš Ugandos, grupę iš Brazilijos, kelias grupes iš JAV ir beveik iš kiekvienos Europos valstybės. Neveltui popiežius savo prakalbą skaitė aštuoniomis kalbomis. Paskui buvo išvardintos grupės, kurios tas kalbas supranta.

Mes buvome prijungti prie angliškai kalbančių grupių, bet popiežiui pristatyti kaip lietuviai iš Amerikos. Šv. Tėvas pasakė, kad mums ir mūsų artimiesiems yra skiriamas specialus palaiminimas. "God bless you! God bless you!" — palingavo galva popiežius, žiūrėdamas į entuziastingai plojančią mūsų būrį.

Reikia paminėti, kad prieš pradėdamas oficialią audienciją, popiežius išvažiuoja pro Vatikano vartus į aikštę baltame atvirame

automobilyje ir, važiuodamas stačias prie pat tvoros, palaiminimu bei rankų paspaudimu sveikina susirinkusius aikštėje žmones. Kai privažiavo prie mūsų grupės, jis išgirdo lietuvišką "Garbė Jėzui Kristui". Jis sustabdė automobilį ir išlipęs paklausė, iš kur mes. Jam buvo paaiškinta, kad mes lietuviai iš Amerikos ir prašome Šv. Tėvą gelbėti Lietuvą. Popiežius susijaudino. Daugiau nebesėdo į automobilį, bet pėsčias apėjo visą mūsų grupę, paspaudė daugybę rankų, vis su šypsena ištardamas "Benedicimus".

Kitą rytą Vatikano laikraštis "Osservatore Romano" antrame puslapyje įsidėjo dvi dideles mūsų grupės nuotraukas ir platų aprašymą apie lietuvius iš Amerikos ir specialiums suteiktą popiežiaus palaiminimą.

Prieš pat apleisdami Romą, visi nuskubėjome pamatyti netoli mūsų "Torino" viešbučio esančios S. Maria Maggiore bazilikos. Bazilika stovi ant Esquilino kalvos, apsupta gražia legenda. Sakoma, kad vieną rugpjūčio mėnesio naktį, 432 m., popiežiui Sikstui III prisispavė Dievo Motina. Ji pasakė, jog ten, kur iš ryto bus prisnigta, popiežius turės pastatyti jos garbei bažnyčią. Kitą rytą jam buvo pranešta, kad ant Esquilino kalvos buvo prisnigę. Popiežius nuskubėjo į kalvą ir savo ganytojiška lazda apibrėžė tą vietą, kur bus statoma bažnyčia. S. Maria Maggiore arba Sniego Karalienės bazilika buvo pastatyta 432-440 m. Nuo to laiko kasmet rugpjūčio 5 d. būna specialios pamaldos bazilikos Sniego koplyčioje, kur pakylėjimo metu nuo lubų paleidžiami tinklai, pripildyti baltų rožių žiedlapių. Maldininkai čia patenka į rožių sniegą.

(b.d.)

PER DEVYNIOLIKA DIENŲ KARTU

AL. LIKANDERIENĖ

Ilgai planuota kelionė jau čia pat. Birželio 14 d., ankstyvą popietę, renkamės O'Hare aerodrome. Rausvi vilnoniai siūliukai, prikabinėti prie lagaminų, matyti šen bei ten. Baisiai gerai. Nereikia sau galvos

sukti — pamatei rausvą siūliuką ir bėk ten, vis ką nors iš grupės atrasi. Rausvi vilnoniai siūliukai — tai mūsų grupės ženklas. Tripinėja artimieji, susirinkę išlydėti, nerimsta ir tie, kurie važiuoja. Atrodo, imtum ir pastūmėtum laikrodį į priekį, o dar dvi valandos laukti. Tačiau vienas po kito atvažiavusieji išlydėti pamažu pradingsta, liekam tik tie, kurie ir toliau keliausim kartu.

Patyliukais, o paskui ir garsiau pasigirsta, kad kažkas iš grupės pamiršo ar pametė lėktuvo bilietą. Negali būti — dar kelionės nepradėjom, o jau nuotykėlis. Po kiek laiko pasirodo ir pats kaltininkas, šypsodamasis, kad gavo naują bilietą. Šypsosi draugai ir pažįstami — matai, kaip atsitinka, kai žmona neprižiūri.

Na, pakylam ir skrendam. Netoli ši kartą — tik iki Niujorko. Lėktuve ramu. Žmonės tarp savęs mažai pažįstami, o ir tie patys išsisklaidę, kalba tik vienas kitas. Niujorke prisijungia iš kitų vietovių ekskursantai, ir grupėje jau 68 žmonės.

Bevaikštinėjant Niujorko aerodrome, mane sustabdo aukštas, gražiai pražilęs vyras. "Ar jūs ne panelė Andriušaitytė?" — "Taip, aš", — su pasididžiavimu prisipažinau prie savo tėvo pavardės. "O, aš jus atpažinau pagal mamytę, kurią pažinojau dar Šiauliuose". Po tiek metų, apvažiavus vos ne pusę pasaulio, man buvo be galo malonus susipažinimas. Aš buvau labai patenkinata, kad esu taip panaši į mamą, o šis simpatingas ponas kartu baigė Karo Mokyklą su mano tėte.

Po kiek laiko pakylam iš Niujorko į Kopenhagą. Ilgas skridimas — virš Kanados, per visą Atlantą. Nors buvau pasiryžusi nemiegoti, kad ko nors nepražiopsočiau, akys savaime merkėsi, o pagaliau ką gi ir bemaitys virš vandenyno? Rodė filmą, tačiau, nepaėmus klausymo aparato, ekrane tik tai judėjo žmonės ir daužė vienas kitam antausius. Po kiek laiko atmerkiau vieną akį — ekrane dar tebesidaužė. O, tai negalėjau ilgai snauti, jei dar vis ta pati scena. Tačiau kiek kartų dar pramerčiau akis, scena, atrodo, buvo vis ta pati, o gal tik man taip atrodė. Per lėktuvo langą vis dar buvo šviesu.

"Atsimerk pagaliau, o tai ir pusryčių negausi", — bakstelėjo kaimynė. Vaje, už lango jau buvo šviesu, ir keleiviai sujudo rytmetiniam pasivaikščiojimui. Po pusryčių labai greitai nusileidom Kopenhagoj. Čia vadovas A. Lauraitis, sušaukęs visą būrį, sugrupavo po du: ta ir ta, šitas ir šitas, anas ir anas ir t.t. "Čia bus kambario draugai, prašau vienas kitu rūpintis, vienas kitam padėti. Pamatę foto aparatą, rankinuką ar kitokį krepšį, pažymėtą rausvu siūliuku, imkite kartu, kad ir ne jūsų, vis tiek priklauso kuriam nors iš grupės. Bus du autobusai — į pirmąjį lipa tie ir tie, į antrąjį anie ir anie. Prašau atsiment, įsidėmėti, nepamiršti ir laikytis tvarkos. Aišku?" Kur čia nebus aišku, tik bėk paskui minią su rausvais siūliukais, ir viskas bus gerai.

Dar po kelių klausimų, paaiškinimų, pakartojimų išskridom į Romą. Susėdom į autobusus ir nuvažiavom į "Torino" viešbutį.

Šiandien sekmadienis, birželio 15 d., reikia nueiti į Mišias. T. J. Vaišnys žada atlaikyti toje bažnyčioje, kur laikė savo pirmąsias Mišias. Reikia suspėti prieš vakarienę, nes po vakarienės — pinigų keitimas iš dolerių į lyras.

Susigrūdome visi į viešbučio prieangį, kur gavome raktus su kambario numeriais. Viešbutyje vienas nešikas ir vienas keltuvas, kuriame telpa vienas žmogus ir vienas lagaminas arba du žmonės be lagaminų. Teko ilgai laukti, kol visi žmonės užvažiavus į viršų, o vienas nešikas išnešios daiktus. Tad mudvi su Birute čiumpam savo lagaminus ir tempiam į ketvirtą aukštą. Tempiam ir šniokščiam, šniokščiam ir tempiam. Ačiū Dievui, tik du kartus stabtelėjom, atrodo, dar aukščiau jau neužliptume. Kai nusiprausios ir persirengusios nudardėjom laiptais žemyn, gatvėje, prieš viešbutį, jau buvo susirinkę beveik visi maldininkai, trūko tik paties vadovo — kun. J. Vaišnio. Pasirodo, jis neprisiskambinęs telefonu klebono, nes telefono numeris neseniai buvo pakeistas, tad pėsčias buvo nubėgęs su juo pasikalbėti. Grįžta sušilęs, suplukęs — Romoj karšta ir drėgna, panašiai kaip Čikagoje. Tuoj jis praneša, kad klebonas leidžia laikyti Mišias 6 val. va-

karo, tačiau dabar jau pusė šešių, o vakariene 7 valandą, nueiti reikia 20 minučių, tad ar suspėsime, ar verta skubėti? Turbūt būtų me dar ilgai besiginčiję, ar verta, ar suspėsime, jei ne Salomėja. "Tai veskit, kunige, ko gi čia stovim? Kas nori, tegul eina, kas nenori — pasilieka". Ir pasileidom beveik tekinini Romos gatvėmis. Prabėgom pro S. Maria Maggiore bažnyčią, pro keturių metų laikų fontanus, nieko nematydami ir niekur nesustodami. Pasiėkus bažnyčią, zakristijonas jau ruošėsi užrakinti duris ir mūsų pasirodymu visai nebuvo sužavėtas. Ne tik nebuvo sužavėtas, bet netgi garsiai bumbėjo. Nenorom įleido į vidų, uždegė žvakes, pastatė gėles, ir turbūt pirmą kartą toje bažnyčioje suskambėjo lietuviška malda. Per pamokslą T. J. Vaišnys prisiminė savo primicijas šioje gražioje bažnyčioje 1943 m., priminė baisųjį 1940 metų birželį ir prašė Viešpaties palaimos ekskursantams. Taip pat palaimino ponus Juškus, kaip tik tą dieną švenčiančius savo vedybinio gyvenimo 40 metų sukaktį. Man vis rūpėjo ir teberūpi paklausti, kaip jie kartu taip ilgai išgyveno, kai šiais laikais skyrybos tapo beveik mados dalykas.

Kai per Mišias surinkome pinigus, T. Vaišnys juos atidavė zakristijonui. Tas žmogelis labai nustebo ir dėkojo tūkstančius karty: "Mille grazie, mille grazie!" O mes ir vėl tekini pasileidome atgal — vakarienes. Gavome makaronų ir vyno, mažą gabaliuką mėsos ir dar vyno.

Viešbutyje mūsų jau laukė prel. Jonušas su maišu pinigų. Per trumpą laiką visi tapome labai smarkiai pasiturintys. Nulių ant popieriukų buvo daug — po 3, po 4. Atidavei 100 dolerių — gavai tūkstančius lyrų. Moneta tik su dviem nuliais — beveik lygi nuliui. Sakykim 100, 200 lyrų yra beveik nulis, už tiek pinigų beveik nieko negali nusipirkti, o bankai jų keisti nenori. Pradedam skaičiavimą nuo 1000.

Pirmadienio rytą mūsų laukė du autobusai. Sulipom, kaip buvome pamokyti: tu į pirmą, aš į antrą ir t.t. Stovi autobusai — vienas, du, rodos, aišku, tačiau paklausus, kuriame aš, vis tiek aiškiau ir gana. Į auto-

busą įlipo nedidelio ūgio italiukė, prisistatė, kad jos vardas Lyda, pamojavo ruda skarele ir pasakė, kad važiuosim apžiūrėti Vatikano. Kur bus mojuojama ta ruda skarele, ten visi turime rinktis. Nuvažiavome į Šv. Petro baziliką, apžiūrėjom Vatikano biblioteką ir muziejų, Sikstinę koplyčią. Tačiau visko apžiūrėti nebuvo kada. Reikėjo žiūrėti, kur plevėsuoja ruda skarelė. Pralėkė pro akis gražūs gobelenai, nuostabios lubos, didžiulė bazilika, bet iš akių rudos skarelės pamesti negalėjai. Ji bėgo, skubėjom ir mes, stengdamiesi nepasimesti didelėje žmonių minioje, rankose tvirtai laikėme rankinukus, kad kas nors mūsų tūkstantiniais turtais nepasinaudotų, Stabtelėjom prie lietuvių koplyčios. Sikstinėje koplyčioje atvaizduotas paskutinis teismas. Dešinėje pusėje gerieji, kairėje — blogieji, tačiau veidų išraiškose didelio skirtumo nebuvo. Nei vieni labai džiaugėsi, nei kiti labai liūdėjo. Lubų viduryje didžiulis žmogus siekia dar didesnio Dievo. Jau, atrodo, abiejų pirštų galai susilies, bet dar trupučiuką trūksta. Ir taip siekia žmogus Dievo ir pasiekti negali, skleidžia Dievas žmogui šviesą, bet turi stengtis žmogus, kad pasiektų, o vis trupučiuką trūksta.

Tvarkarašty pažymėta — popietė laisva. Tačiau reikia pamatyti katakombas. Jei susidarys 30 žmonių, važiuosim. Užmokėjom po 11000 lyrų ir važiuojam, pakeliui sustodami Šv. Jono Laterano ir Šv. Pauliaus bazilikose bei benediktinų vienuolyne (labai geras konjakas). Pamatėm ir laiptus, kuriais Kristus buvo varomas pas Pilotą, kuriais ėjo nuplaktas ir prieš nuplakimą, Tais mediniais laintais dabar žmonės keliais eina ir meldžiasi. Mes tegalėjome tik ant pirmo laipto klūptelti.

Vakarienei — makaronai ir vynas, vynas ir mėsos gabaliukas. Po vakarienes sugalvojom apžiūrėti Romą pėstute. Susidarė mažas būrelis norinčių, tačiau kai pajudėjom, buvo beveik visi ekskursijos dalyviai. Į einančiųjų grupę įsijungė dar pora kunigų svečių.

Sukim į kairę, sukim į dešinę, ne — pajėkim tiesiai, ir dar kartą čia į kairę, ten į dešinę, pagaliau pradėjo darytis pažįstami namai, fontanai, gatvių pavadinimai — ar-

tėjom į ten, iš kur buvome išėję. 30 metų nebuvo Romoje, ji kitaip atrodė, o 30 metų išbuvus Vatikano ar Grigaliaus universiteto bibliotekoje, Roma taip pat kitokia. Vienas bendrakeleivis leptelėjo: "Jei nežinočiau, kad kunigai mus vedė, manyčiau, kad velnias po balą vedžioja". Pasiekėm Trevi fontaną. Nieko ypatingo. Ypatingas jis buvo tik filme "Three coins in the fountain". Pavargusi publika, bumbėdama ir nepatenkinta, pasuko viešbučio link. Šešių žmonių grupelė pradingome vienoje šalutinėje gatvelėje. Sakėm, pasėdėsime kavinėje, pasidalinsim įspūdžiais. Alus — 2000 lyrų, vynas — 2500 lyrų, kava — 2800 lyrų. Kaip ten bedalintum iš 825 (tiek lyrų gavome už dolerį), vis tiek išeina brangiai.

Antradienį, sulipę į autobusus, visi sukritę į tas pačias vietas, kur ir vakar sėdėjo. Ir nuo to laiko atrodė, lyg mes būtume prisiklijavę prie tų pačių autobuso sėdynių. Ne tik mano autobusas buvo antras, bet ir vieta ketvirta nuo pradžios, pačiam vidury. Keista buvo matyti, jei kas nors atsisėdavo kitur. Taip susigyveno kambario bendrininkai, paskui grupelės autobuse, kad sunkiai klijavosi autobusas į bendrą grupę.

Kelionėje į Capri turėjome puikią vadovę Mariją, kuri mojavo dangiškos spalvos skarele. Mes jau žinojome, kad reikia rinktis ten, kur plevėna mėlyna skarelė. Neapoly persėdom į laivą, kuris nuvežė į Capri salą, iš ten sėdome į mažesnę laivelį ir išplaukėme į Mėlynąją Grotą, tiek apdainuotą ir girdėtą. Vaizdas aplinkui nuostabiai gražus. Bet laivą bangos supa, linguoja, man atrodė, kad labiau, negu reikėtų. Laikaisi įsikabinus kažkokios atramos ir stengiuosi nepasiduoti, nors iš bendrakeleivių žvilgsnių sprendžiu, kad man būtų buvę geriau pasilikti ant kranto. Ir aš taip jaučiuosi, bet negi brisiu dabar atgal. Į mažus laivelius sodina po tris ir plukdo į grotą. Birutė, Ona ir aš suskaiptom mažąjį valtelį. Valtininkas iriasi grotos link. Aplink didelę valčių spūstis, jos visos iriasi ta pačia kryptimi. Mūsų valtininkas, gal drąsesnis, o gal įžulesnis, lenda, nesilaikydamas jokios tvarkos. Kiti valtininkai rėkia, jam grūmoja. Laivelis jau visai netoli

grotos. Sugulusios laivelio dugne (taip buvo įsakyta), žiūrim, kas čia toliau bus. Stai ga šalto sūraus vandens banga užpila veidą, ir mes atsiduriame grotų. Tiesa, gražu. Valtininkai sodriais balsais užtraukia "Sugrįžki į Sorrento", o mūsų, vis dar kumščiais mosikuodamas, aiškinasi. Man iš piktumo nebebuvo nė gražu. Iš grotos išplaukiame ramiai, be jokio vandens lašelio. Vadinasi, buvo galima tokiu pat būdu ir įplaukti. Pažiūrėjau į bendrakeleives. Jos buvo tokios, kaip ir aš, — šlapios nuo plaukų šaknų iki pat kojų pirštų galų. Grįžtam į laivą, kuris vis dar siūbuoja, supasi. Bendrakeleiviai šaiposi, nors daug ir nesako, tačiau matyti, kad vos susilaiko nesijuokę. Man visai nejuokinga. Net išsibarti su valtininku negalėjau. Jis — "mama mia", ir aš "mama mia". Bet man atrodė, kad mudviejų "mama mia" buvo skirtingos prasmės. Visą dieną vaikščioti, taip išsimaudžius, nebuvo jokio įdomumo, ir vaizdai nustojo savo grožio. Iš to piktumo pražiopsojau net koralų krautuves. Capri saloje susodino mus į mažus autobusiukus ir pasileido siaurais vinguriuotais kalnų takeliais į aukščiausią viršūnę — Anacapri priešpiečių. Saulė ir vėjas džiovino šlapius drabužius — pastovėjus vienoje vietoje, jau nebelikdavo balutės.

Čia viena ponija užsimanė juodos ruginės duonos. Juodos ruginės duonos Capri saloje! Nei rankomis, nei visų kalbų žodžiais nepavyko italui išaiškinti, kas yra ta juoda ruginė duona. Teko pasitenkinti priešpiečiais, kokius gavome — žuvimi, vėžiukais, mažičiais aštuonkojais (octopus).

Į pakalnę autobusiukai nulėkė lygiai taip, kaip ir į viršų — lyg velnias, nutvėręs "dūšią". Stabtelėjome Sorrento miestelyje ir vėlai naktį pasiekėme Romą.

Trečiadienio rytas buvo laisvas. Tačiau kur čia nurimsi, žmogus, ko nors nesukombinavęs. Susigrūdome keturiese į prel. Jonušo mažą "Fiat" ir pasileidome apžiūrėti Romos kitais keliais. Aplankėme Vatikano sodus ir kitas įžomybes. Laikas prabėgo greitai ir labai maloniai, vos nepražiopsojom audiencijos pas popiežių. Spėjome tik persirengti ir dviem autobusais išsardėjom į Šv.

Petro aikštę, kur jau rinkosi žmonės. Mus pravedė pro kontrolę ir parodė, kur sėstis. Dvi valandas dar reikėjo sėdėti saulėje. Dairausi aplinkui. Stovi Šv. Petro bazilika, kurioje buvome užvakar, popiežiaus gyvenamieji kambariai antrame aukšte. Iš antro lango nuo dešinės jis kartais laimina žmones. Šiandien popiežius bus aikštėje. Pagaliau žmonių tarpe sujudimas — popiežius važiuoja vos judančiu baltu automobiliu ir laimina susirinkusius. Dvi valandas ginčijomės, kaip pasveikinti popiežių, jam priartėjus. Kiekvienas šaukė savaip: "Garbė Jėzui Kristui", "Laimink Lietuvą", "We Lithuanians". Popiežius stabtelėjo, pastebėjęs dviejų ponių iš Clevelando greitomis padarytą užrašą "Lithuania". Kiekvienas stengėsi nors jo baltą rankovę paliesti, jei rankos paspausti negavo. Čia kai kurie pradėjo murmėti, kaltinti vadovus, kad neparūpino tautinių vėliavėlių, kuriomis būtume galėję pamosuoti, kad neparuošė didelio plakato ir t.t. Bet kai popiežius išskirtinai paminėjo lietuvių grupę ir, mus laimindamas, laimino visus lietuvius, žmonės nurimo, bet kiekvienas norėjo pripažinimo, kad jei ne jis, tai popiežius nebūtų prie mūsų stabtelėjęs.

Ketvirtadienį apžiūrėjome senąją Romą — koliziejų, forumą, panteoną, Trevi fontaną. Čia pat ir atvirutės, iš kurių matyti, kaip buvo anksčiau ir kaip yra dabar. Iš esamų griuvėsių sunku atpažinti, kad taip buvo. Į Trevi fontaną sumetėm skatikus, kad sugrįžtume dar kartą. Atsisukus nugara į fontaną, per dešinę petį įmestas pinigas — kad sugrįžtum į Romą; per dešinę petį, o paskui per kairį — sugrįši, bet išsiskyręs; per dešinę, per kairį ir vėl per dešinę — sugrįši su nauja meile. Mėtėm lyras vienaip ir kitaip.

Vėl į autobusą ir vėl skubame. Vakariėnė Šv. Kazimiero kolegijoje. Sutiko mus sodelyje su vynu ir duona. Na, gal ir ne visai taip, vietoj vyno kiekvienas gėrė, ką norėjo, o vietoj duonos — skanūs sumuštiniai. Vaišingas šeimininkas prel. Jonušas buvo visur, su visais pakalbėdamas, kitus paragindamas. Vakariėnės metu kažkas užtraukė dainą, kuri, nesulaukusi didesnio pritarimo, nutilo.

Ne visada ir daina tinka. Vienas ponas susijaudinęs aiškino, kad tiek lietuviškos dvasios neradęs nei viename muziejuje, nei vienoje bazilikoje, kaip Šv. Kazimiero kolegijoje.

Atsisveikinę su vaišingais šeimininkais, išvažiavome į Tivoli, kurį pasiekėm visai sutemus. Žavėjomės gražiais fontanais. Vandens ir šviesos žaidimas buvo nepaprastai įdomus.

Romoj gyvenimas verda ir naktimis. Mes penki šeši, nerimdami kambaryje, vis bėgdavome pasėdėti kavinėse, esančiose po atviru dangumi. Išmokome, kad *gelato* yra ledai, *birra* — alus, *cappuccino* — kava, tinkamiausia mūsų skoniui. Kas iš to, kad išmokome paklausti *quanto* — kiek? Italui atsakius, vis tiek tekdavo raustis kišenėje ir, ištraukus pluoštą popierinių, leisti jam pačiam išsirinkti.

Ekskursijos buvo gerai suplanuotos. Paprastai išvažiavdavom anksti, kai krautuvės dar uždarytos, o grįždavom vėlai — tada jos būdavo vėl uždarytos. Pietų pertraukai gaudavom porą laisvų valandų, bet ir tada krautuvės būdavo uždarytos, nes italai niekad nepraleidžia popietinės "siestos". Taigi norom nenorom buvome priversti taupyti pinigus. (b.d.)

JAI ATLEIDŽIAMOS NUODĖMĖS. ..

CHIARA LUBICH

*"Jai atleidžiamos jos nuodėmės,
nes ji labai pamilo" (Lk J, 4J)*

Ar niekada nepagalvojai, kad, nors su dideliu sunkumu išpažinai nuodėmes, jautėsi laimingas, lengvas ir laisvas, kaip paukštelis? Tada labai norėjai tik mylėti ir mylėti. Mylėti Dievą ir Jo daugiau nebeįžeisti, mylėti ir artimą. Gerai. Jei taip, tai reiškia, kad jautei savyje šiek tiek to, ką tą dieną jautė nusidėjėlė.

Buvo rytas, ir ji greičiausiai bus girdėjusi Jėzų kalbant sinagogoje ar kaimo aikštėje.

Apie ką Jis kalbėjo? Jis skelbė atleidimą visiems, kas tik nusidėjo.

Sukrėsta tokios Dievo meilės, kuri *ją* asmeniškai palietė ir kvietė su Juo susitaikyti, išejo Jo ieškoti. Sužinojus, kad Jėzus yra pakviestas pietauti pas fariziejų Simoną, ji ten ir nuėjo. Priėjusi prie Jo, pradėjo ašaromis plauti Jo kojas, šluostyti savo plaukais ir tepti brangiu tepalu.

Nusidėjėlė šiuo savo elgesiu parodo nuosirdų dėkingumą: "ji labai pamilo". Ji įsitikino, kad rado savo išganyką. Tepalas — pagarbos ženklas. Bučiuodama Jo kojas, tartum sakė: "Jis man išgelbėjo gyvybę". Nebijo viešai parodyti savo plaukų. Rytietei moteriai tai yra paprastai gėda. Bet jai visa tai nesvarbu.

Aišku, fariziejus Simonas nesupranta nei jos, nei Jėzaus. Pagal įstatymą sąlytis su nusidėjėle yra uždraustas. Tada Jėzus paaiškina dviejų skolininkų palyginimą, kad labiau mylės tas, kuriam daugiau skolos dovano-ta. .. Tad Jėzus pritaria nusidėjėlės elgesiui ir turi šį tą asmeniškai pasakyti Simonui: "Atėjau į tavo namus, o tu nedavei man nė vandens kojoms nusiplauti, o ji savo ašaromis nuplovė man kojas ir savo plaukais nušluostė". Simonas neatliko svetingumo pareigos. Jis laikė save teisingu, nes užlaikė įstatymą. Tačiau jam trūko tai, ką turėjo toji moteris — jam trūko dėkingumo ir meilės. Jis neturėjo jos sukrečiančio patyrimo, nesijautė Dievo išlaisvintas ir nejautė Jėzui ypatingos meilės nei reikalo atsiversti. Nusidėjėlė yra arti Dievo, o jis toli.

Kai kas tiems žodžiams duoda tokią reikšmę: kadangi ji daug mylėjo, daug jai buvo atleista. Tačiau šiame palyginime tos moters meilė — tai gauto kalčių atleidimo vaisius. Jos dėkingumas — tai ženklas, kad jai buvo atleista daug nuodėmių. Jėzus taip užbaigia palyginimą: "Tas, kuriam mažai atleidžiama, mažai myli".

Ar kartais ir mums taip neatsitinka? Kaip tik patirdami Dievo meilę, kuri pirma ateina savo atleidimu, turime jėgos mylėti ir visuomet vėl iš naujo pradėti Dievo malonės gyvenimą. "Ji labai pamilo". Nusidėjėlė Ji labai pamilo, nes patyrė parodytą

Skyrybos: priežasčių beieškant (III)

Danutė Bindokienė

Birželio mėn. "L.L." pradėta spausdinti straipsnių serija apie lietuviškų šeimų skyrybas ir jų priežastis. Penkios šeimos, išgyvenusios kartu 3-25 metus, iširo. Šiuose straipsniuose leidžiame pasisakyti išsiskyrusiems vyrui ir žmonai apie skyrybų priežastis. Čia spausdiname dviejų, jau pusamžį pasiekusių, 22-jus metus kartu išgyvenusių žmonių pasisakymus.

Dievo meilę. Tad ji yra pavyzdys krikščionims, kurių pareiga yra meilė: mylėti Dievą ir artimą.

Tas šios moters atsivertimas prie Dievo ir Jo meilės nėra išimtinis atsitikimas. Tas pamokymas galioja visiems. Tai galima rasti ir kitų didžiųjų atsivertėlių gyvenime. Dievas neatsitolina nuo nusidėjėlio, kaip galvojo fariziejus Simonas. Dievas eina ieškoti to, kas prarasta. Jo širdis kreipiasi ypač į tuos, kurie labiausiai reikalingi Jo pasigailėjimo. Jėzus buvo nesuprastas ir apkaltintas kaip muitininkų ir nusidėjėlių draugas. Tokia meile Dievas sukelia meilę ir nustato santykį tarp savęs ir žmogaus, santykį gyvą ir asmeninį, ne biurokratinį. Ir tas santykis yra esminis, kad galėtume vadintis krikščionimis.

*Iš italų kalbos išvertė
kun. Antanas Sabas*

PASAKOJA ALFONSAS

Savo žmonai aš buvau per prastas, todėl ir išsiskyrėme. Nemanykite, kad juokais taip sakau: tai švenčiausia teisybė (ji pati tai patvirtins, kai paklausite!).

Kartu su Nijole išgyvenome 22-jus metus ir turėjome tris vaikus. Prieš savaitę buvo mano gimtadienis, sulaukiau 53-jų metų, o šiandien nelabai turiu kuo pasigirti: atrodo, kad per visus tuos metus nieko nepasiekiau. Gyvenu dabar vienas nedideliame bute, svetimo namo užkampyje. Mano baldai sumestiniai, daugiausia iš draugų palėpių ir rūšių surinkti. Tiesa, turiu neblogą darbą, kuriame dirbu beveik ilgiau, negu buvau vedęs. Turiu seną, sulamdytą automobilį ir nenugalimą norą ieškoti teisybės. Aš jaučiuosi apgautas, išnaudotas. Viskas, kas buvo brangu, iš manęs atimta, net mano savigarbą. Žinoma, teisybės nesitikiu rasti, nes teismas savo ištarmę pasakė: viskas žmonai ir vaikams, o tu eik, lyg šunį mušęs. Net vaikai žmonai; galiu juos matyti kartą per mėnesį.

Jūs klausiate, kaip tai atsitiko? Mėginčiau papasakoti, nors man išsipasakoti sunkiai vyksta. Mano žmona buvo iškalbi, o aš niekad nemokėjau dailiai išsireikšti.

Susipažinau su Nijole studijuodamas: aš buvau bebaigiąs, o ji tik pradedanti. Ji buvo graži, populiari, linksma. Studijavo chemiją, bet iš tikrųjų (kaip vėliau prisipažino) dairėsi sau vyro universitete. Man galva greitai apsisuko nuo mėlynų Nijolės akelių. Atrodė, kad ir ji mane myli. Mokslui niekad nebuvau labai tikęs ir per daug ambicijų neturėjau. Studijavau inžineriją, bet vasaros atostogų metu gavau darbą braižykloje, ir man patiko. Nutariau daugiau iš ten nesijudinti ir nesukti sau galvos universitetais. Pragyvenimui užteks.

Nijolė kiek pasiraukė, paniurnėjo, bet netrukus aprimo: ne diplomai svarbu, o žmogus, žmogaus charakteris. Prieš mano sprendimą labai purkštavo Nijolės tėvai, nes matė, kad mudu gana rimtai draugaujame. Jie uždraudė net su manimi susitikinėti, bet Nijolė buvo nepėsčia: juo daugiau draudė ir barėsi, tuo labiau ji man į rankovę ir į širdį kibo. Pagaliau nutarė žūt būt už ma-

nęs ištekti, nors ir be tėvų palaiminimo. Aš tokio žygio kiek bijojau, bet su jos norais neįstengiau nesutikti. Matote, aš Nijolę tikrai mylėjau ir neįsivaizdavau be jos gyvenimo. Ji nuolatos tvirtino, kad svarbu mano charakteris, asmenybė, širdies tyrumas, meilė ir net išvaizda (kuri jai labai patikusi), o mano uždarbis, darbovietė ar mokslo laipsniai visai nesvarbu. Aš, įsimylėjęs asilas, visais jos žodžiais tikėjau.

Susituokėm slapčia, tik su draugų būreliu. Jos tėvams nieko nesakę, išvažiavome aplankyti mano šeimos Bostone. Aš turbūt neminėjau, kad turiu dvi seseris ir brolių. Tėvas mirė prieš trejus metus, o motina dabar gyvena pas vieną seserį. Žmona savo tėvus painformavo laišku apie mūsų vestuves.

Kai grįžom atgal, paskambino mums Nijolės vyresnioji sesuo ir pakvietė juos aplankyti. Ilgai abu svarstėme, bet pagaliau nuvažiavome. Jos tėvai verkė, priekaištavo, barėsi, bet pagaliau pasibučiavome visi ir susitaikėme. Bent iš paviršiaus taip man atrodė.

Pirmuosius penkerius metus negalėjome turėti vaikų. Lakstėme pas daktarus, ieškojome visokių stebuklingų patarimų, bet veltui. Nijolė dirbo tai vienoje, tai kitoje įstaigoje, nors aš būčiau galėjęs ją išlaikyti ir iš savo algos. Pirkome namelį, susipirkome baldus. Abu buvome vieklūs lietuviškoje visuomenėje, turėjome daug draugų. Žodžiu, gyvenome, kaip daugelis gyvena.

Tada gimė Rimutė, o vėliau Andrius ir Virgijus. Gyventi taip lengva jau nebuvo. Nijolė vis padūšaudavo, kad mažai uždirbu, kad nieko gyvenime nepasieksiu, toje braižyklėlėje sėdėdamas. Kiti perka rezidencijas, važinėja po Europą, žmonos auksu varva, o mes — nieko. Kad aš patenkintas savo dalia ir neturiu skrandyje žaizdų, tai jai nieko nereikia. Kad mūsų vaikai sveiki, o aš nelakstau paskui kitus sijonus, tai nesvarbu.

Kaip tyčia pasitaikė proga, apie kokią Nijolė vis svajodavo. Mano bendrovė susijungė su kita ir kėlėsi į priemiestį. Man pasiūlė skyriaus viršininko vietą. Nors ir labai

nenorėdamas, žmonos ir jos tėvų spaudžiamas, sutikau.

Priemiestyje su naujomis pareigomis mūsų laukė ir naujas gyvenimo būdas. Reikėjo pirkti ištaisingus namus, vaikus leisti į privačias mokyklas, reikėjo priklausyti klubams, svečiuotis ir patiems dažnai svečius kviestis. Nijolė pasijuto labai laiminga, būdama aukštesniosios klasės amerikiečių visuomenės dalis. Jos dienos sukosi apie lauko teniso pamokas, kavutes, subuvimus, išvykas. Viskas buvo svarbu, visko reikėjo. Vaikams į lituanistinę mokyklą nuvežti trūko laiko ir pinigų, o golfui, baliams — ne.

Ką turėjo kaimynai amerikiečiai, to reikėjo ir Nijolei. Kai aš papriekaištaudavau, kildavo baisūs erzeliai. Jos akyse aš buvau prastas, neišsimokslinęs, neišauklėtas berniškis, kuriam kažkokiu būdu pavyko "prasiimušti" gyvenime. Jeigu jau pasitaikė laimė, kaip akiai vištai grūdas, reikia pasinaudoti jos vaisiais. Tik kvailys (toks, kaip aš) nesugeba moderniškai gyventi.

Aš kiek galėdamas laikiausi įsikabinęs senųjų nusistatymų. Vežiau vaikus į šeštadieninę mokyklą, sekmadieniais vėl tempiau į skautų sueigas. Padėdavau skautams, priklausiau komitetuose. Žinoma, vaikai netrukus pradėjo išnaudoti situaciją. Rimutė šeštadienio rytais dažnai susirgdavo ir negalėjo į mokyklą važiuoti, bet apie vienuoliktą jau būdavo sveika ir galėdavo su motina tranžkytis po krautuves. Berniukai pradėjo blogai mokytis, o Nijolė nė piršto nepajudino jiems padėti.

Mūsų intymieji santykiai sugriuvo, išsikėlus į priemiestį. Nijolė pasidarė man nepatraukli. Nors ji mėgdavo tvirtinti, kad mane myli, bet viskas buvo panašu į melą. Iškeikusi, išburnojusi, suniekinusi mane, pridedavo ir mėgindavo bučiuoti, o man — nors spjauk į veidą. Taip prasitęsė apie trejus metus ir išsiskyrėme. Nijolė man buvo kelis kartus sakiusi, kad taip sutvarkys mane, kad atsiminsiu visam gyvenimui. Na ir sutvarkė! Su naujųjų draugų amerikiečių advokatų pagalba ji gavo vaikus, namus, baldus ir viską. Išėjau visai tuščiom rankom. Nijolė nepražus. Gavo darbą per draugų

protekcijas vienoje chemikalų firmoje. Daug uždirba. Tikriausiai susiras ir naują vyrą. Ji dar labai gražiai atrodo.

Nijolė atėmė iš manęs viską, ką sukroviau per 22 metus, bet ji ir subtilesniu būdu mane apvogė. Vaikų lietuviškumas, kuris man buvo taip svarbus, tikriausiai dings, nes jokio bendravimo su lietuviškomis organizacijomis, su mokykla neliko. Man pačiam patikdavo dirbti su jaunimu, su skautais, bet, vaikams iš organizacijos išnykus, turėjau ir aš išeiti. Viskas, kas man buvo brangu: vaikai, šeima, lietuvybė, pasirinkimo laisvė — pranyko. Nijolė vis tvirtino, kad aš be ambicijų, be didelių siekių, kad prastas esu. Aš toks buvau laimingas. Negaliu būti kuo kitu. Esu toks, o ne kitoks. Aš žinau, kad Nijolės tėvai daug prisidėjo prie mūsų vedybų iširimo. Jie manęs nuo pat pradžios nemėgo. Ar sutikčiau vėl gyventi su Nijole? Nežinau. Ji man visiškai svetima ir nemaloni, bet vaikų baisiai gaila. Kaip pradėti gyvenimą iš naujo, kada jau esu 53-jų metų?

NIJOLĖS PASAKOJIMAS

Atleiskit, kad rūkysiu kalbėdama. Pripratau prie cigarečių per visus tuos nemalonumus ir dabar negaliu sustoti. Rimutė — ji mano penkiolikmetė duktė — vis tvirtina, kad plaučių vėžį gausiu nuo rūkymo.

Turbūt Alfa apie mane baisių dalykų pripasakojo, ir tikėjotės tikros raganos? Iš tikrųjų aš esu labai tyli, taiki ir nedrąši moteriškė. Mano net balsas visą gyvenimą buvo labai švelnus. Žmonės vis negalėdavo girdėti, ką sakau. Prieš porą metų ėmiau dailaus kalbėjimo pamokas, nes negalėjau daugiau savo balso pakęsti. Dabar kalbant, visi klausosi. Net ir darbą gavau, kur reikia malonaus, įtakingo balso.

Čia ir buvo didžiausias skirtumas tarp Alfos ir manęs. Aš pripažįstu pagerinimą to, kas netobula, o jam viskas ir taip gerai. Jeigu nemoki virti, eik ir išmok; jei prastai šoki, imk pamokas; jeigu nori gyvenime pasiekti aukštesnės vietos, geresnio atlyginimo, eik, dirbk, mokykis, ir viskas bus tavo. Alfa buvo toks susitupėjęs, kad nieko nenorėjo.

Per tą ilgą eilę metų jo asmenybė, jo sugebėjimai nė trupučio nepasistūmė pirmyn. Jis buvo niekas, kai ištekėjau, jis nieku ir liko. Subtiliausios, meiliausios mano pastangos nieko nepadėjo. Būtų toje savo įstaigėlėje ir likęs iki pensijos, jeigu ne pats likimas. Šitokia proga pasitaikė! Jis mielai būtų atsisakęs ir braižęs ten sau toliau. Šį kartą nepadėjo joki atsikalbinėjimai: kėlėmės į priemiestį, pradėjome gyventi, kaip kiti žmonės. Pagaliau mano motina galėjo užčiaupti burną savo amžiniems priekaištams. Matot, mano sesuo gavo daktarą ir gyvena taip, kaip mama vis man linkėdavo gyventi. O mano šeima skurdo tokiame aplūžusiam, termiūtų sugrauztam namukyje. Alfai nesvarbu

— jis patenkintas savo darbu, atlyginimu, padėtimi visuomenėje. Vis prie lietuviškos veiklos plakėsi, o ką ten gavo? Žinau aš tas veiklas. Pati buvau aktyvi, ir kokia iš to nauda? Nė atlyginimo, nė garbės nesulaukusi. Mano vaikai tegul auga nevaržomi dvikalbiškumo ir dvišališkumo problemų. Kai suaugęs, patys galės apsispręsti už lietuviškumą ar prieš jį.

Nemanykite, kad esu tokia didelė materialiste, kad mano reikalavimai yra nepatenkinami. Jau senokai įsitikinau, kad mano vyras buvo pirmos eilės tinginys. Ne dėl savo būdo ramumo jis neturėjo ambicijų ir norų kai ką gyvenime pasiekti, geriau įsikurti, pakeliauti, prasigyventi ar pan. Jis tik tingėjo pasijudinti, kaip apsamanojęs kelmas. Ištekėdama aš tvirtai tikėjau, kad Alfa pasikeis, kad su mano pagalba atsikratys savo sudribimo, išsivystys į sėkmingą žmogų. Aš jį mylėjau visa širdimi, kitaip nebūčiau tiek metų kartu kentėjusi. Alfa yra pats patraukliausias vyras, kokį aš kada esu sutikusi. Net ir po visų barnių, po išsikeikimų, šviesoms užgesus, aš norėdavau prie jo prisiglausti. Žinoma, jis nususukdavo nuo manęs. Jis buvo nepaslankus ir meilės dalykuose. Net pačioj pradžioj vedybinio gyvenimo jis toks buvo. Gal mes dėl to ir vaikų taip ilgai negalėjome turėti. Kai aš pasikalbėdavau su draugėmis apie jų intymiuosius vedybinius santykius ir paskui palygindavau su savaisiais, didžiausią skirtumą rasdavau.

Jokio stebuklo negali tikėtis iš žmogaus, kuris kaip galima pasyviau plaukia per gyvenimą. Bet tada aš buvau tokia jauna, nai-vi, labai įsimylėjusi ir vis tikėjaisi, kad Alfa pasikeis.

Jis turbūt sakė, kad aš tik pora metų jaunesnė. Dėl to nesijaudinu: mano daina dar nesudainuota. Aš gyvenu ir gyvensiu gerai. Gavau darbą, turiu draugų ir gerbėjų. Jeigu bus sunku, niekam neparodysiu, bet stengsiuos kliūtis nugalėti. Alfai taip gerai nebus. Jis dabar gana pasimetęs. Tegul pavargsta, tegul pamato, kad reikia kovoti už gyvenimą. Pasroviui plaukia šiukšlės. Tegul Alfa sau plaukia su atmatomis, man reikia jachtos.

Ar gyvenčiau vėl su juo? Galbūt, jeigu gerokai pasikeistų. Mano akyse šeima yra nedaloma, vaikams reikia abiejų tėvų. Man taip pat reikalingas vyras, bet stiprus ir vyriškas. Esu dar pakankamai jauna ir energinga, kad mokėčiau susikurti tokį gyvenimą, kokio man reikia. Jeigu Alfa nenorėjo būti to gyvenimo dalimi, tai labai gaila.

Gal turite dar vieną cigaretę? Mano dėžutė vėl tuščia...

Pavydas ir jo draugas Pyktis

(Kaip išgydyti šeimų ardymo vėžį)

Vytautas Kasnis

Kazys Jonaitis iššoko iš dar tebejudančio automobilio ir, vos nesuklupęs, greitai nubėgo ir, atidaręs namo duris, ėmė šaukti:

— Birute, Birute!

Tylu.

— Birute! — jis rėkė, kad net langai sudrebėjo.

Atbėgęs šeimnininką pasitikti katinėlis, kiek pasiraitęs prie kojų, išsigandęs šauksmo, užšoko ant minkštasuolio atlošo.

— Saldute, katyte, kur Birutė? — metęs ant žemės skrybėlę ir odinį krepšį, sukniubęs ant kelių, siekė glostyti katę. — Jeigu ji tave paliko, ji yra kur nors netoli, nes ji tave labai mylėjo.

— Miauu... miauu, — miaukė katė, vingiuodama uodegyte.

Pasakęs žodį "mylėjo", Jonaitis krūptelėjo ir dar kartą garsiai sušuko: "Mylėjo!" Palikęs atviras duris, jis nė nepajuto, kai įėjo kaimynai Juodikiai.

— Beldėmės, Kazy, — teisinosi Juodikienė, — bet turbūt negirdėjai. Kai tu tarnybos reikalais išvažiavai pirmadienį į Bostoną, vakare atėjusi Birutė mums pasakė, kad kitą dieną ji išvažiuoja draugės aplankyti, ir prašė, kad mes tau paskambintume į Bostoną.

— Kur? — pakilęs ir išskėtęs rankas šoktelėjo Jonaitis, — kur, sakykit! Kur ji išvyko?

— Ji mums nesakė, ir mes jos neklausėme, — labai džentelmeniškai pamojavęs dešiniąja, lyg tvykstelėjęs teniso rakete sviedinį, ramiai atsakė Juodikis.

— Ar matėte, kai išvyko? Viena ar su Kriaunaičiu? — lyg nesavas po kambarį lakstė Jonaitis. — Kodėl gi man nepaskambinote tą patį vakarą? Juk aš būčiau prašęs, kad viską man papasakotumėte, kas dedasi... kas de... da... si mano namuose...

Pasakęs paskutinį žodį, Jonaitis lyg ir išsigando.

— Taip, kas *dedasi*, pabrėžusi žodį "dedasi" ir jį taip pat išdėstydamą skiemėmis, kaip ir Jonaitis, Juodikienė sudribo kėdėje. — Tas žodis, Kazy, ir išvijo iš namų Birutę. Jei nori, aš tau dabar viską pasakysiu, kas dėjosi ir dedasi, nes tu žinai, kad mudvi su Birute esame geros draugės. Einaime pas mus, pavalgysime vakarienės, pasikalbėsime.

— Ne, niekur neisiu šį vakarą, — atsisakė Jonaitis, tikėdamasis, kad gali Birutė sugrįžti ar jam paskambinti. — Tu išvirk čia mums kavos, aš atsinešiu konjakėlio.

Kaimynei išėjus į virtuvę, vyrai atsigavino po stikliuką. Sveiks! Sveiks! — bet kalba neužsimezgė.

Brrrr..., — nusipurtė Jonaitis. — Žinai, mano tėvelis sakydavo, kad kieno burna karti, tam ir medus nesaldus. Ir aš, žiūrėk, nusipurčiau, išgėręs tauraus gėrimo. Turbūt mano burna yra prikartusi...

— Ne burna, bet širdis, Kazeli, — atnešusi kavą, įsiterpė Juodikienė. — Tu žinai, kas yra činčibiras? Tai toks atogrąžų medis, kurio sėklos labai karčios. Tėviškėje jį vartodavo kaip vaistą. O žmonės sakydavo, kad niūrus, lyg činčibero prisivalgęs.

— Tik nesakyk, kad aš esu piktas! — šoktelėjo Jonaitis.

Jeigu jau draugui galima pasakyti teisybę, tai tu labai piktas; taip bent skųsdavosi Birutė, — atkirto jos draugė Juodikienė. — Ji, atėjusi manęs aplankyti, dažnai sakydavo, kad tu suniuręs ir amžinai burbi. Vis priekabių ieškai, viskas tau negerai ir esi baisiausiai pavydus. Net pro ašaras juokdavosi, kad jei būtų renkamas pavyduolių karalius, tai tave išrinktų.

— Tai gražiausia, — gana piktokai pasakė Jonaitis ir, išgėręs gurkšnį karštos kavos, vos neužspringo. — Kas labai myli, tas turi pavydėti.

— Pirmiausia, pavydas yra liga. Antra, pavydas yra lyg tie varžtai, kuriuos tu nori uždėti savo mylimam žmogui. Trečia, pavydas — tai vagystė, ir tu nori, kad mylimas žmogus turi būti tavo įrankis, — ramiai dėstė Juodikis. — Aš kalbu apie pavydą šeimoje, meilės pavydą.

— Aš kartoju, kad aš pavydus ir labai pavydus, — šluostydamas rasotą kaktą, sakė Jonaitis. — Bet jūs turite suprasti, kad aš labai ją myliu. Aš noriu, kad ji priklausytų man, tik man...

— Ar ji tau neištikima? Ar turi įtarimų? — paklausė Juodikienė.

— Ne, ne ir dar kartą ne! — lyg išsigandęs, visas pabalęs, atsakė Kazys. — Tai mane įžeidžiantis klausimas. Ką tu norite pasakyti?

— Tu juk, mus pamatęs, tuoj paklausei, ar Birutė išvyko viena, ar su Kriaunaičiu. Vadinasi, įtari, nepasitiki, — neatlaidžiai kirto Juodikienė. — Jie draugai, labai geri draugai, bet atmink ir per amžių žinok, kad Birutė tau ištikima ir svetimų vyrų negundo, o Kriaunaitis nėra viliojęs moterų ir nė nebando jos vilioti, jam tik labai ji patinka ir, kartoju, juodu yra geri draugai. Savo galvosena, įsitikinimais, būdu jie turi daug ką

bendra. Svarbiausia — jie nepavyduliuoja ir yra ištikimi savo šeimoms. O tu tuoj griebiesi įtarinėjimų. Kodėl? O dėl to, kaip pats prisipažinai, kad esi pavydus.

Vieną rytą televizijos programoje buvo kalbama apie vis didėjantį šeimų išsiskyrimą, — įsiterpė Juodikis, — kalbėjęs psichopatologas tvirtino, kad pavydus žmonės yra psichopatai, ir dėl tos ligos labai didelis nuosimtis šeimų nesugyvena, ten viešpatauja nuolatinis erzelis — visa tai neiškentę, daugelis skiriasi.

— Tai ką tu nori tuo pasakyti? Tu manai, kad aš ligonis. Tu nori įrodyti, kad vyras, kuris labai myli žmoną ir dėl to pavydi jos kitiems, yra ligonis? Tai įžeidimas! — šūktelėjo Jonaitis ir pradėjo vaikščioti po kambarį. — Nesitikėjau, kad jūs, mano artimi draugai, galite mane įžeisti ir taip, sakyčiau, žiauriai pasijuokti.

— Sakyk, ką nori ir kaip nori, bet Birutė pas tave negrįš, jei ir toliau bus tas erzelis jūsų namuose, — ramino Juodikienė.

— Tu prisipažinai, kad esi pavydus, nes labai myli. Bet dabar turėjai progos įsitikinti, kad pavydas ir meilė nesiriša, kad jie yra vienas kito priešai. Jei nori pavyduliuoti, tai turi išsižadėti šeimos gyvenimo, o jei, kaip sakai, labai myli, tai turi išsigydyti iš pavydo. Mat blogiausia, kad pavydas, lyg tas padidinamasis stiklas, mažus dalykus padaro dideliais. Pats kartą prisipažinai viename vakarėlyje, kad tave kankino baisios mintys, kai pamatei žmoną, anot tavęs, per meiliai šokančią su kitu vyru. Tu tada pasigėrei ir man skundeisi, kad greičiausiai jie intymiai mylisi. Tu išpūti akis, kai pamatai Birutę pasibučiuojant į žandą su draugais. Padidinamasis stiklas tada tau parodo kitą vaizdą

— tu matai aistringai besibučiuojančius. Ir taip pats kuri vaizdus, įvykius ir gyvenimus, kankinies fantazijomis. Kūrėjams, menininkams fantazija reikalinga ir būtina, bet šeimos gyvenimui, realiam, gražiam sugyvenimui yra reikalinga meilė ir jos palydovas — pasitikėjimas. Kai pareiškiamas nepasitikėjimas vyriausybėms, jos griūva, ir valdžią paima kiti. Kai šeimoje pradedama rodyti vieno ar kito nepasitikėjimas, ji atsiduria

slidžiamame kelyje ir susidaro jai pavojus visai sugriūti.

— Tai tu tvirtini ir žinai, kad Kriaunaitis niekuo dėtas, ir aš be reikalo jį kaltinu, — pradžiugo Jonaitis. — O kaip Jokantas?

— Atsimeni, kai tu gerokai įsigėręs kartą man sakei, kad jeigu turėtum ginklą, tai nušautum Kriaunaitį ir Jokantą? — juokavo Juodikienė. — O aš tada tau pasiūliau visą būrį vyrų iššaudyti, įskaitant ir mano vyrą, nes ir jam patinka Birutės draugystė. Vietoje revolverio, pasiūliau įsigyti kulksvaidį — su juo greičiau gali susitvarkyti.

— O sakyk, ar Birutei nepatiko Kriaunaitis? — klausė Jonaitis.

— Kaip vyras — ne, bet kaip draugas — taip. Ir įsikalk sau į galvą, kad tik kaip geras draugas. Tai ji man pati pasakė, ir tuo aš įsitikinau. Ji tik tave mylėjo ir tą ištikimybę ne tik išgyveno, bet ir demonstravo. Be to, tu žinai, kaip ji yra giliai religinga.

— O kaip Kriaunaitis, ar nebuvo jos išimylėjęs?

— Tu žinai, kad su jais mes svainiuojamės, gerai sugyvename, tad galiu tvirtinti, kad šeimų jis neardo, gražiai sugyvena savo šeimoje ir moterų nevilioja. Jis, kaip buvęs jūrų kapitonas, gal ir turėjo audringą gyvenimą, bet kai sukūrė šeimą, pasidarė sėslus. Jo žmona vis pajuokauja, jog jis dažnai sakęs, kad Birutė jam labai patinka, kad per paskutiniuosius keturiasdešimt metų (tiek metų jis vedęs) kitos tokios žavios moters nėra sutikęs. Bet čia padėk tašką ir nekurk tolimesnių fantazijos vaizdų. Nesikankink ir kitų nekankink. O dabar, kai išsikalbėjome, širdis vienas kitam atvėrėme, išgerkime už seną draugystę po lašelį Birutės gaminto midaus. Valio! Tegyvuoju judvieju meilė!

— Sakyk, ar tu žinai, kur dabar yra Birutė?

— Lipk į antrą aukštą ir Birutės miegamajame rasi po pagalve laišką.

Midaus stiklėlį apvertęs, Kazys žaibu užšoko į antrą aukštą. Po kelių minučių grįžo ašarotomis akimis ir šaukdamas, kad dabar pamatė, koks niekšas jis buvęs.

— Jei sutinki su laiške parašytais žo-

Paruošė DANUTĖ ir GEDIMINAS VAKARIAI

* "Tiesa" savo vedamajame rašo apie "Grožį ir tvarką respublikos gatvėse". Vedamojo pradžioje sako, kad ypač vilniečiai daug dirba, norėdami Lietuvos sostinę padaryti aukštos kultūros pavyzdingos viešosios tvarkos miestu. Daug akį patraukiančių naujovių ir kituose miestuose. Švara gatvėse, parkus puošia gėlės. Už vis labiau didžiausia puošmena yra žmonės, gyvenantys šiuo-

džiais, tai šok į vonią, nuplauk ašaras ir po valandėlės ateik pas mus vakarienės, — pakvietė Stefutė Juodikienė. — Jei sakoma, kad šeimose pirmieji septyneri metai yra kritiškiausi, tai šį vakarą, juos atšventę, pradėsite naują gyvenimą.

— Ak, dangau, — šuktelėjo Jonaitis, — juk šiandien yra mūsų vedybinio gyvenimo septynerių metų sukaktis, o aš nė gėlių neturiu, o krautuvės jau uždarytos!

— Aš nupirkau ir vazoną padėjau prie laiptų. Nesirūpink.

— Man reikia atsiprašyti ir Kriaunaitį.

— Pakviečiau dar gyvus, tavo nesušaudytus Kriaunaičius ir Jokantus.

— Stefute, tu angelas! — puolė į glėbį ir bučiavo Stefutę Juodikienę. — Koks aš laimingas, kad turiu gerų draugų, — bėgdamas į vonios kambarį, pasakė Kazys.

— Gerų vaistų gerą švirkštą jam suteikdote, — pagyrė Birutę ir Stefutę Juodikus. Vertai judviem duotas gailėstingųjų seserų diplomas. Skubėkime namo. Netrukus susirinks svečiai.

se miestuose. Jų savitarpio santykiai vienu su kitais bei paslaugumas atvykusiam iš kitur svečiui sudaro tikrą miesto veidą.

Viešąją tvarką ypatingai rodo vilniečiai. Jie stengiasi saugoti savo šeimos narius nuo girtavimo bei nepilnamečių nusikaltimų.

Lietuvoje dabar yra beveik keturi tūkstančiai draugininkų, kurie nuolatos budi, kad išsaugotų viešąją tvarką. Daug nusikaltimų buityje ir namuose padaro neblaivūs žmonės. Spekuliantai pardavinėja degtinę ir po vidurnakčio.

"Tiesa" prisipažįsta, kad Mažeikiuose ir Kėdainiuose yra žmonių, kurie patenka į blaivyklas darbo metu, tiesiai nuo staklių. Čia giriasi, čia verkšlena, kad vis dar būtina gerinti viešosios tvarkos organų veiklą ir didinti jų darbuotojų autoritetą. Kelti baudžiamąsias bylas už bendros nuosavybės grobstymą. Deja, labai daug kur pasitaiko, kad visokiems neklaužadoms pataikaujama. Vedamąjį baigia, kad kova už tvarkos prižiūrėjimą — sudėtinė viso politinio auklėjimo dalis.

* Trakai, kaip magnetas, traukia visus. Čia lankosi ne tik lietuviai, bet žmonės atvažiuoja iš tolimiausių Rusijos kampų, pvz. net iš Vladivostoko. Trakai — nepaprastas gamtos grožis. Gatvėse vos sutelpa automobiliai, o žmonių kaip per didžiausią šventę. Trakus per metus aplanko apie milijonas žmonių. Jų pilna visur. Tūkstančiai plūduriuoja valtyse ant ežero, kiti salose linksminasi. Radijas taip groja, kad reikia užsikimšti ausis ir pasitraukti į apylinkes. Čia šiek tiek ramiau, bet nuo žmonių nepabėgsi. Didžiausia sunkenybė — pastatymas automobilių, kurių kasmet vis gausėja. "Tiesa" taip rašo: "Trakų rajono šeiminkai tvarko autoturistų srautą: nuo Vievio pusės pastatytos dvi automobilių saugojimo aikštės, nuo Vilniaus pusės jau pradėta įrengti. Pamiškėse, paežerėse taip pat paruošta nemaža autoturistų apsistojimo vietų su įrengtomis lauvietėmis ir šaltiniais. Deja, ne visi į jas stato savo lengvasias — vienas braunasi, žiūrėk, per miškus iki pat paežerių. Kitas įvaro mašiną į krūmus ar, prikiptęs medelių, ją uždengia. Trečias, įvažiuavęs ežero atabra-

don, mauto savo numylėtinį "Žigulį". Žinoma, tai daro žemos kultūros žmonės. Gražiais žodžiais jų nepaveiksi: tenka bausti piniginėmis bausmėmis. Vargas taip pat gauti vietą pasistatyti palapinei. Numatoma įrengti daugiau patogumų".

"Tiesoje" jau ne pirmas pasirodo straipsnis ir vis su tais pačiais nusiskundimais. Už metų vėl skaitysime tuos pačius nusiskundimus ir trūkumus. Jeigu kas nors pasikeistų, tai jau būtų ne tiesa, bet melas.

* Per pastaruosius 13 metų Kelmės rajone gimė treji trynukai, kurie laimingai auga.

* "Tiesoje" rašoma, kad Lietuvoje pavasaris buvo šaltas, kuris sukėlęs kolūkiuose daug nerimo. Praėjusi žiema buvusi išbandymo laikotarpis, nes respublikos kolūkiuose pritrūko ne tik šieno, bet ir šiaudų.

* Kaune, Vilijampolėje, pastatyta didelė prieplauka. Iš šios prieplaukos pasiekama Baltijos jūra baltasparnėmis raketomis. Jos skrieja Nemuno vaga. Skriejant raketa, gražu gėrėtis vaizdingomis Nemuno pakrantėmis ir Kuršių mariomis.

* Šiaulių rajone, Varputiškių kolūkyje, trūksta grėblių. Jie buvo atvežti apie gegužės pirmąją, bet iki vidurvasario nebuvo paruošti naudojimui. "Tiesa" jau dejuoja, kad nukentės pasiruošimas pašaro žiemai, kurio ir šiaip jau kasmet pritrūksta. Neįrengta taip pat vėdinimas ir daržinėje. Kaltinami statybininkai ir technikai. Mes gerai žinome, kad bendras arklys visuomet liesas.

* Pavasaris Lietuvoje buvo labai šaltas. Ganyklose žolė augo labai palengva ir ypač su įvairiomis piktžolėmis, kurių gyvuliai neėda. Ganyklos pavirto kiaulpienyne. Labai sumažėjo pieno gamyba.

* Vilniuje — Žirmūnuose daugiau kaip prieš metus pastatyto daugiaaukščio namo dar neužlygintos statybos duobės. Praeiviai turi jų saugotis, o ne vienas vaikas, į ją įkritęs, šaukėsi pagalbos. Statybininkai ir KP visai nesirūpina, kad darbas neišbaigtas, ir žmonės turi klampoti per purvą. Tai labai natūralu komunistinei santvarkai.

* Dzūkijoje, Alytaus rajone, Obelijos kolūkyje, įrengtas parkas — "Dainavos legenda". Jį puošia vandens trykšlės ir skulptū-

ros. Daug dėmesio skiriama ir kitiems Lietuvos parkams: Vilniuje Vingio parkui, Jau-nimo sodui, Kauno ažuolynui.

* Per karą sugriautos ligoninės ir suardytas visas medicinos tinklas respublikoje per 40 metų pradeda atsikurti iš naujo. "Tiesa" giriasi, kad vidutiniškai kasmet pastatoma po 1000 vietų ligoninėse. Poliklinikose telpa 2000 ligonių. Gyventojų amžiaus vidurkis pasiekia 71 metus. Žmogaus sveikata nuo gydytojų pastangų priklauso tik 30 procentų. Mirtingumas vis dar didelis nuo per daug vartojamo alkoholio, rūkymo ir širdies sutrikimų. Vilniuje kuriamas sveikatos miestelis — Santoriškės, kuriose bus baigta kada nors statyti 1000 vietų ligoninė.

* Šiomet jau penkioliktąją kartą paskirta geriausiam prozos kūriniui Žemaitės premija. Ji yra skiriama Žemaitės gimtadienį jos vardu pavadintame kolūkyje — Ušnėnuose. Šiomet premija buvo įteikta B. Radzevičiui už romaną "Prieaušrio vieškeliai".

* Kaunietė keramikė Danutė Eidukaitytė suruošė parodą, skirtą 400 metų Vilniaus universiteto jubiliejui, o taip pat pirmajai lietuviškai knygai. Ypatingai susižavėjusi Kauno senamiesčiu, kuris atsispindi jos kūriniuose. Dirba papuošimui vazas, arbatos šerkavos puodukus. Viena iškiliausių Kauno keramikų.

* Kas dveji metai valstybiniame akademi-niame operos ir baleto teatre ruošiamas respublikos vaikų ir moksleivių varžybos pavadintos "Dainų dainelė". Šiomet dalyvavo 20 solistų ir 25 vienetai, keturiose amžiaus grupėse. Konkurse geriausia pasirodė Vilniaus ir Šiaulių miestai. "Tiesa" vėl verkšlena, kad trūksta lietuvių kompozitorių dainų vaikams, ypač mažiesiems. Paruošto rinkinėlio su 45 dainomis vaikams, dėl nežinomų priežasčių, "Vagos" leidykla neišleido. Tikimasi už dvejų metų pasiruošti geriau. Sakoma, kad kaip buvo iš pradžios, taip bus ir pabaigoje.

* Pirmieji Goetės eilėraščių vertimai į lietuvių kalbą pasirodė tik 19 a. pabaigoje. "Faustas" daugiausia viliojo lietuvius versti į savo kalbą. "Faustą" Goetė rašė visą savo gyvenimą: pradėjo jaunystėje ir pabaigė su-

*Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS, S.J.
Patarėjas – PROF. PETRAS JONIKAS*

KAI KURIE NEVARTOTINI ŽODŽIAI AR POSAKIAI

Sutrumpinimai: n. vert. — ■ nevertotinas vertinys; n. svet. — nevertotina svetimybė; nevert. r... — nevertotina reikšmė...

iš kalno (n. vert.) — iš anksto. Pvz.: Nuomos mokėstį aš sumokėsiu *iš kalno* (= iš anksto). Mudviejų jau *iš kalno* (=iš anksto) buvo apie tai susitarta.

laukęs senatvės, prieš pat mirtį. 1822 m. A. Mickevičius sakėsi, kad perskaitęs visus Goetės kūrinius, išskyrus "Lapiną Reinekį". Įdomu, kad Simanas Daukantas, studijavęs kartu su A. Mickevičium, savo bibliotekoje neturėjo nė vieno Goetės veikalo. Versti Goetės veikalus buvo pasišovę daug lietuvių literatų ir poetų. Išvertę po kelias eilutes, atsisakydavo. Ilgesnį "Fausto" vertimą galima buvo užtikti "Visuotinės literatūros chrestomatijoje". Šis vertimas buvo gan geras, verstas J. Talmanto ir A. Tyruolio, 1931 m. Pirmasis "Fausto" pirmos dalies vertimas pasirodė 1934 m., kurį išvertė A. Valaitis. Šiame vertime išlaikyta pagrindinė sąvokų sudėtis ir tiksliai atpasakotas įvykių turinys. Antrąjį "Fausto" vertimą atliko jaunas poetas L. Švedas vokiečių okupacijos metais, bet jis nebuvo išspausdintas. Jo įžanga turėjo beveik dvigubai daugiau eilučių, negu originalas. V. Mykolaitis-Putinas šį vertimą įvertino teigiamai — polaisvis, bet kūrybingas. Trečiasis "Fausto" vertimas A. Churgino, išspausdintas 1960 m.

Iš kieno nors iniciatyvos (n. vert.)—kieno nors iniciatyva. Pvz.: Tas darbas buvo atliktas *ne iš jo iniciatyvos* (=ne jo iniciatyva).

iš .. . dienos (n. vert.) — dienos. Pvz.: Gavau jūsų laišką *iš liepos 15 dienos* (= liepos 15 dienos laišką).

išdavoje ko — dėl. Pvz.: Jo neatsargumo *išdavoje* (= dėl jo neatsargumo) įvyko nelaimė.

išdirbti — nevert. r.: "parengti, sudaryti", "išstobulinti, išugdyti, sutvarkyti, sukurti". Pvz.: Suvažiavimo planas buvo labai kruopščiai *išdirbtas* (= parengtas, sudarytas). Šio romano stilius yra puikiai *išdirbtas* (= išstobulintas). Jis, nuolat kovodamas su savo silpnybėmis, *išsidirbo* (= išsiugdė) švelnų charakterį. Mokytojas, stebėdamas dabartinio jaunimo polinkius, *išdirbo* (= sukūrė) naują mokymo metodą.

išeina — nevert. r.: "vadinasi, taigi, pasirodo". Pvz.: *Išeina* (= Vadinasi, taigi) tik aš čia esu kaltas. *Išeina* (= Pasirodo), kad taip manydami, mes labai klydome.

išeinant iš ko — nevert. r.: "remiantis kuo, vadovaujantis kuo". Pvz.: *Išeinant iš jo galvosenos* (= Remiantis jo galvosena), tas klausimas bus sunkiai išsprendžiamas. *Išeinant iš to* (= Vadovaujantis tuo), galima daryti konkrečias išvadas.

išeitis — nevert. r.: "baigtis, rezultatas". Pvz.: To keisto jo elgesio *išeitį* (= baigtį, rezultatus) jau seniai buvo galima numatyti.

išguldyti — nevert. r.: "išdėstyti, išpasakoti". Pvz.: Liudininkai taip puikiai *išguldė* (= išdėstė, išpasakojo) visas jo nusikaltimo aplinkybes, kad teisėjui nebuvo jokios abejonės tuoj paskelbti sprendimą.

išieškotas — nevert. r.: "meniškas, tobulas, išdailintas, gražus, subtilus". Pvz.: Novelės stilius buvo toks *išieškotas* (= gražus, išdailintas), kad buvo nepaprastai malonu skaityti. Jo portreto formos ir visos detalės buvo taip *išieškotos* (= tobulos, išdailintos, subtilios), kad, rodos, prieš save matei gyvą žmogų.

išimtinis — išimtinis. Išimtinis yra reikiamybės dalyvis, o išimtinis — būdvardis. Pvz.: Ta knyga yra *išimtinis* (= t.y. ją rei-

kia išimti) iš bibliotekos. Bet: Tai gali atsitikti tik *išimtiniais* (ne: *išimtiniais*) atvejais.

išlojoti (n. svet.) — išplūsti, iškoneveikti. Pvz.: Jis mane *išlojojo* (= išplūdo, iškoneveikė) blogiausiais žodžiais.

išmetinėti (n. vert.) — priekaištauti, prikaišioti. Pvz.: Kam tu jai vis *išmetinėji* (= prikaišioji) tuos praeities įvykius? Jis man vis *išmetinėja* (= priekaištauja), kad nesutikau su jo planais.

išmiera (n. svet.) — dydis, matas, matmuo, numeris. Pvz.: Kurios *išmieros* (= dydžio) tavo švarkas? Šių batų *išmiera* (= numeris) man netinka.

A. Salys (Raštai, t. I, psl. 281) vietoj *išmierų* siūlė žodį *motys* arba *močiai*.

išmislas (n. svet.) — prasimanymas. Pvz.: Tos visos istorijos tai yra tik nerimtų žmonių *išmistas* (=prasimanymas).

išnešti — nevertotinas su veiksmazodinės kilmės daiktavardžiais. Pvz.: Susirinkimas *išnešė tokį nutarimą* (= taip nutarė). Pagaliau teismas *išnešė sprendimą* (nusprendė, padarė nuosprendį).

išoriniai — iš išorės. Jų namai *išoriniai* (= iš išorės) dar labai gražiai atrodo.

išpildyti (n. vert.) — įvykdyti, atlikti. Pvz.: Pagaliau jis *išpildė* (=įvykdė) visus savo pašadus. Choras gražiai *išpildė* (= atliko, padainavo) keletą liaudies dainelių. Visi jūsų užsakymai bus greitai *išpildyti* (= atlikti, įvykdyti).

išpirkti — nevert. r.: "atlyginti, kompensuoti". Pvz.: Visus tėvų vargus bei rūpesčius *išperka* (= atlygina, kompensuoja) pavyzdingas vaikų elgesys.

išpulti — nevert. r.: "priklausyti, derėti, tikti, būti". Pvz.: Kada *išpuola* (= bus) šiais metais Velykos? Manau, kad man taip *neišpuola* (= nedera, netinka) daryti. Kiek jam *išpuola* (=pridera, reikia) užmokėti už tą darbą?

išrišti — nevert. r.: "išspręsti". Pvz.: Nežinau, kaip šį klausimą *išrišti* (= išspręsti).

išrodyti — nevert. r.: "atrodyti". Pvz.: Iš išvaizdos ji *išrodo* (= atrodo) dar labai jauna.

išsemti — nevert. r.: "išnaudoti, baigti svarstyti". Pvz.: Visos galimybės jau *išsem-*

tos (= išnaudotos). Susirinkimo darbotvarkė jau visa *išsemta* (=baigta svarstyti).

išstatyti — nevert. r.: "iškelti, pasiūlyti". Pvz.: Susirinkimo dalyviai *išstatė* (= iškėlė, pasiūlė) jo kandidatūrą į mūsų sąjungos pirmininkus.

iššaukiantis — įžūlus, provokuojantis. Pvz.: Jo elgesys buvo tikrai *iššaukiantis* (= įžūlus, provokuojantis). Tos merginos apsiirengimas buvo *iššaukiantis* (= provokuojantis).

(Naudotasi 1976 m. Vilniuje išleista knygele "Kalbos praktikos patarimai")

TRUMPAI IŠ VISUR

- Kentucky aukščiausias teismas nusprendė, kad Dešimt Dievo įsakymų būtų iškabinta valdinėse mokyklose, nes jie yra priimti kaip pagrindinis teisinis kodeksas vakarų civilizacijoje ir kaip JAV "common law".

- William J. Murray, sūnus kovojančios ateistės Madalyn Murray O'Hair, kuri per teismą išreikalavo, kad nebebūtų valdinėse mokyklose maldos, paskelbė laišką "Austin American Statesman". Tame laiške W. Murray, 33 m., pasisako, kad jis tapo tikinčiu ir rašo: "Aš meldžiuosi, kad galėčiau atitaisyti nors dalį to blogio, kuri padariau. Vaidmuo, kurį aš kaip keliolikmetis atlikau pašalinant maldą iš mokyklų, buvo kriminališkas. Aš pašalinau nuo mūsų busimųjų kartų tą trumpą kasdienį laikotarpį, kuris teisingai turėjo būti skirtas Dievui. Byla pašalinti maldos tradiciją mokykloje buvo iškelta mano vardu. Aš jaučiu sunkią atsakomybę dėl panaikinimo to moralinio charakterio bruožo mūsų jaunime, ko aš buvau priežastimi". 1975 metais W. Murray perorganizavo ateistų centrą, atgaivino jų mėnesinį žurnalą, bet dabar jis skelbia: "Geriausias būdas išlikti gyviems šioje planetoje yra tikėjimas į Aukščiausią Galybę. . . Tikėjimas yra stipri jėga, kuri gali padėti kiekvienam žmogui".

- Keliolikmečiams tėvai klaretiečiai pradėjo leisti laikraštėlį, pavadintą "Goose Corn".

- Guatemalos sostinėje užpuolėjai nušovė kunigą W. Voordeckers, belgų misininką, kai jisėjo suteikti paskutinių sakramentų dviem valstiečiams, kurie buvo peršauti anksčiau. Tie kaimiečiai taip pat mirė.

- Vienuolių vyrų pasaulyje yra 245.000, jie priklauso 225 vienuolijoms; moterų vienuolių pasaulyje yra 752.000; jos yra narės 1.197 vienuolijų.

- Katalikų universitetų pasaulyje yra 47, be to dar yra 40 bažnytinių mokslų fakultetų ir 35 teologijos fakultetai prie valstybinių universitetų.

- Apaštališkasis sostas turi diplomatinis santykius su daugiau kaip 150 pasaulio kraštų.

- Juanita Castro, Fidel Castro sesuo, dabar gyvena Miami, turi 48 m. amžiaus, laiko vaistinę, pavadintą "Little Havana". Ji sako, kad jos brolis dėl to tapo komunistu, kad būtinai norėjo valdžios, o be komunistų jis nebūtų galėjęs išsilaikyti. Ji susirinkimuose kalba prieš Castro komunistinę diktatūrą. Prieš keletą metų komunistai buvo ją užpuolę su peiliu, bet išliko gyva. Jos vaistinės langus yra išdaužę ir sienas nutepę komunistų ženklais. Ji sako, kad dabar iš Kubos bėga daugiausia jaunimas, išaugęs Castrui valdant ir pasiilgęs laisvės. Ji ragina laisvąjį pasaulį drąsiau kalbėti apie komunistų priespaudą ir klaidas.

ATSIŪSTA PAMINĖTI

Novalis. HIMNAI NAKČIAI. Vertė Alfonsas Tyruolis. Iliustracijos dail. Ados Korsakaitės - Sutkuvienės. Išleido M. Morkūnas 1979 m. Kieti viršeliai, 79 psl., kaina nepažymėta. Vertėjo pastaba: Novalio "Himnai nakčiai" buvo išversti 1972 m. jo 200 metų gimimo sukakties proga. Dėl įvairių priežasčių to darbo išleidimas užtruko iki dabar. Tuo tarpu buvo papildyta įžanga, duodant kiek platesnį Novalio kūrybos aprašymą, ir pridėta keletas "Dvasinių giesmių" ir pluoštas ištraukų iš Novalio dienoraščio nušviesti himnų atsiradimo aplinkybėms.

ŠVENTASIS RAŠTAS. Komentarai — aiškinimai. Lukas — Jonas. Paruošė Kostas Burbulys. Išleista 1980 m. Čikagoje. 280 psl., kaina nepažymėta.

Jokūbas Kregždė. REFORMACIJA LIETUVOJE. Istorinė apybraiža. I. Viršelis dail. inž. Hermano Pavilionio. Devenlų kultūrinio fondo leidinys, nr. 5. 272 psl., kaina 5 dol.

CHRONICLE OF THE CATHOLIC CHURCH IN LITHUANIA. No. 39. Leidžia Kunigu Viėnybė, 351 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207. ŠEŠTOJI LIETUVIŲ TAUTINIŲ ŠOKIU ŠVENTĖ. Šventės informacija. Redagavo Jonas Baris. Išleido Šokių šventės komitetas. Viršelis ir iliustracijos Ados Korsakaitės-Sutkuvienės. Di-

delis formatas, daug iliustracijų, 256 psl., auka — 3,50 dol.

LITUANUS. Vol. 26, No. 2. Šio numerio redaktorius Antanas Klimas. Redakcijos ir administracijos adresas: Lituanus, 6621 S. Proy, Chicago, Ill. 60629.

I LAISVĖ. 1980 m. balandis. Nr. 78(115). Redaguoja Juozas Kojelis, 747 - 23rd St., Santa Monica, Cal. 90402. Metinė prenumerata JAV ir Kanadoje — 7 dol., kitur — 5 dol.

NAUJOJI VILTIS. Politikos ir kultūros žurnalas. Nr. 12. 1979-1980 m. Vyr. redaktorius Jonas Balys. Leidžia Lietuvių studentų tautininkų korporacija "Neo-Lithuania" ir Amerikos Lietuvių tautinė Sąjunga. Administracija: 7150 S. Spaulding Ave., Chicago, Ill. 60629. Šio nr. kaina — 4 dol.

PASAULIO LIETUVIS. Nr. 4(126). Leidinys Bendruomenės minčiai ir gyvenimui. Leidžia Pasaulio Lietuvių Bendruomenės valdyba. Redakcija: Romas Kasparas, Linas Rimkus, Emilija Sakadolskienė ir Romas Sakadolskis (vyr. red.). Redakcijos ir administracijos adresas: 5620 S. Claremont Ave., Chicago, Ill. 60636. Prenumerata: 6 JAV dol. metams; 20 JAV dol. oro paštu Pietų Amerikoje ir Europoje; 25 JAV dol. oro paštu kitur. Atskiro numerio kaina 1 JAV dol. Dvigubo numerio kaina 2 JAV dol.

DVIDEŠIMT ANTRASIS "LAIŠKŲ LIETUVIAMS" KONKURSAS

Skelbiame konkursą tema "Kaip išlaikyti šeimos vienybę ir lietuviškumą?"

Atrodo, kad kuo toliau, tuo sunkiau ir mums, lietuviams, išlaikyti šeimų vienybę ir lietuviškumą. Manome, kad bus naudinga panagrinėti šių blogybių priežastis, pažiūrėti, ar lengviau šiuo keliu pasuka mišrios šeimos, kaip to išvengti ir t.t.

Straipsnis turi būti ne ilgesnis kaip 3000 žodžių, pasirašytas slapyvardžiu ir, įdėjus į atskirą vokelį savo tikrąjį pavardę, adresą bei telefoną, atsiųstas redakcijai iki 1981 m. kovo mėn. 1 dienos.

Už geriausius rašinius skiriame keturias premijas: I — 150 del., II — 100 dol., III — 75 dol., IV — 50 dol. Iki šiol turime tik nuolatinę IV-tos premijos mecenatę, bet tikimės, kad atsiras mecenatų ir kitoms premijoms.

Nuoširdi padėka „Laiškų lietuviams” rėmėjams

32 dol. aukojo A. Gylienė.

Po 12 dol. aukojo: L. Kupcikevičius, A. Domanskienė, V. Šniolis, S. Skibniauskas.

10 dol. aukojo S. Slavickas.

9 dol. aukojo J. Sungaila.

8 dol. aukojo I. Krikščiūnienė.

Poo 7 dol. aukojo: E. Diminskienė, A. Baleišienė, A. Elijošius, J. Janušaitis, J. Daunoras, L. Kriaučeliūnas, V. Gaidelis.

Po 5 dol. aukojo: J. Latvys, D. Šatas, J. Stanislovaitienė.

Po 4 dol. aukojo: M. Manomaitis, E. Bumelienė, J. Povilaitienė, E. Matutienė, J. Grigaitis, Z. Pupienė, J. Tamulis, J. Veselka, T. Vaitkūnaitė, E. Vaitkūnienė, R. Valickis, T. Seliokienė.

Po 2 dol. aukojo: K. Kašinskas, A. Pretkelis, K. Puskunigis, J. Vinciušas, R. Čemarka, S. Pumputis, P. Petkelienė, A. Razutis, I. Rimkūnienė, Z. Brencius, L. Koch, G. Lapenas, E. Nemickienė, J. Siaurusaitis, J. Leščinskas, J. Staugas, B. Raugas, R. Čepulienė, J. Gedrimienė, J. Stonkus, L. Eimantas, B. Lukoševičienė, P. Gulbinskas, L. Murauskienė, B. Sakalas, M. Valaitis, D. Regina, J. Stravinskas, I. Žemaitienė, A. Mauragis, A. Žigaitis, B. Sirbintaitė, D. Mielulienė, T. Rymantienė, V. Ramanauskas, L. Rumšas, J. Slapkauskas, O. Šimaitienė, A. Šembrotas, V. Jasiukaitienė, E. Eidėnienė, K. Markus, kun. J. Grigonis, K. Palčiauskas, M. Česnienė, K. Sragauskas, M. Kušlikienė, kun. V. Pikturna, A. Alkaitis, J. Banėnas, G. Čapkauskienė, A. Garkūnas, A. Nekrašius, K. Ancerevičienė, S. Beliušas, B. Balys, E. Barškėtienė, M. Grauzinytė, A. Rimkus, J. Turčinskas, E. Vilimaitė, V. Vaitkevičienė, L. Kynas, P. Grušas, Z. Rajeckas, M. Krasauskas, A. Pilipavičius, T. Bogušienė, J. Paovys, J. Bujauskas, B. Simonaitienė, J. Šiaučiūnas, M. Milass, B. Žvinakis, V. Knyvaitė, A. Kuolas, J. Stankaitis, E. Andriušis, S. Jautokaitė, J. Juodgudis, E. Jokubkienė, M. Kvedaras, G. Mitsevit, J. Puidokas, J. Rutka, K. Rožanskas, G. Senkevičienė, B. Konauka, M. Kuprionienė, J. Andrašiūnas, A. Šulaitis, A. Styra, B. Zdanienė, C. Surdokus, J. Lipnickas, L. Gailišienė, K. Gudinskas, P. Naudžiuvienė, A. Jadviršienė, E. Kereševičienė, J. Prunskis, S. Daržinskis, M. Jurgutis, A. Bražėnas, M. Bumbulienė, V. Pleškus, D. Mikoliūnienė, J. Rumbutis, J. Andriulis, J. Mackevičius, P. Kilius, A. Nelsienė, V. Barius, P. Žibūnas, P. Blekys, S. Jurkūnas, L. Kerulis, S. Leipus, B. Macianskis, J. Racevičienė, S. Sravinskis, V. Tauras, M. Valiukėnas, G. Žukauskienė, O. Simonaitienė, S. Vaicekauskienė, J. Arštikys, T. Jurcys, R. Račkauskienė, S. Jucienė, O. Nagelė, J. Karalius, V. Velža, V. Beleckas, A. Janušis, V. Žilinskas, E. Tribinevičienė.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas. Redaktorius — Juozas Vaišnys, S.J. Redaktoriaus pavaduotojas — Antanas Saulaitis, S.J. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Algirdas Grigaitis, Vytautas Kasniūnas, Kristina Parėštytė, Nijolė Užubalienė, Danutė ir Gediminas Vakariai. Administratorė — Aleksandra Likanderienė. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636. Telef. 737-8400. Nekalto Prsidėjimo Šv. Marijos Seserų spaustuvė, Putnam, CT 06260. Metinė prenumerata — 8 dol., atskiras numeris — 80 centų.